A testnevelés tanítása

A MŰVELŐDÉSÜGYI MINISZTÉRIUM MÓDSZERTANI FOLYÓIRATA
VI. ÉVFOLYAM
1970
6.

1945–1970

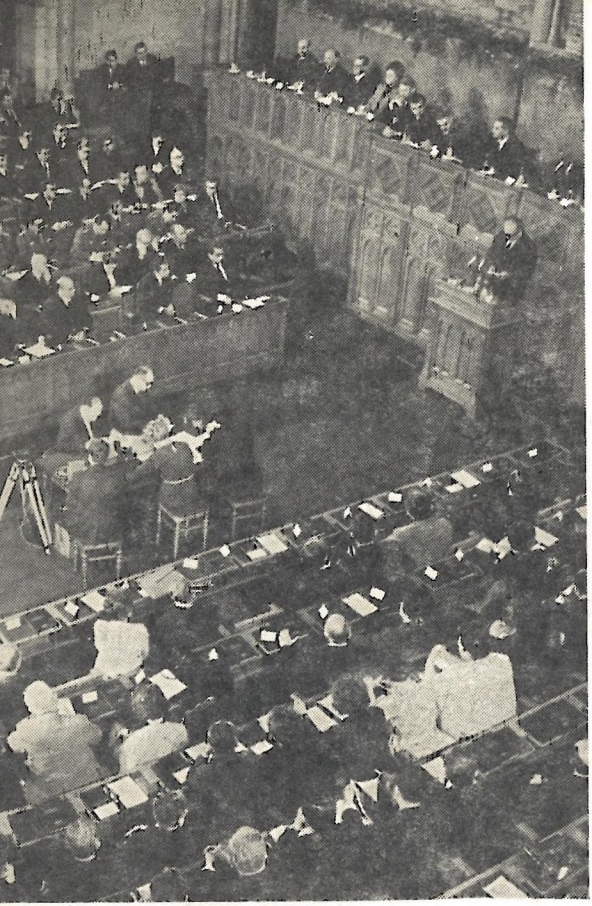

Ülésezik az V. Nevelésügyi Kongresszus

A testnevelés tanítása

Szerkesztő
Burka Endre

Szerkesztő bizottság
Beke Mártonné
Bellay Lászlóné
dr. Kálmánchey Zoltán
Nyíri János
Paku Ernő
Raffel Zoltán
Sós István
dr. Székely Gabriella
Takács Ferenc

E számunk munkatársai: dr. Nádori László TFKI igazgatóhelyettes, Budapest, *Nyiri János* MM főelőadó, Budapest, *Péterfalvi Lajos* egyetemi testnevelő tanár, Budapest, *Takács Ferenc* főiskolai adjunktus, Budapest.

Megjelenik évente hatszor

TARTALOM

A testi nevelés az V. Nevelésügyi Kongresszuson 161
Takács Ferenc: Lenin a testi nevelésről .. 178
Nyiri János: A középiskolai testnevelés Franciaországban (III) 181
Péterfalvi Lajos: Elsőéves egyetemi hallgatók elképzettsége 185
Dr. Nádori László: Reformtörekvések a lipcsei Testnevelési Főiskolán 190

Szerkesztőség: Budapest VII., Gorkij fasor 17—21 OPI Testnevelési Tanszék — Telefon: 228-203, 228-238 228-609, 108-as mellék — Kiadja a Tankönyvkiadó, Budapest V., Szalai u. 10—14 — A kiadásért felelős: dr. Vágvölgyi Tibor igazgató — Terjeszti a Magyar Posta — Előfizethető bármely postahivatalnál, a kézbesítőknél, a Posta hírlapüzleteiben és a Posta Központi Hírlap Irodánál (KHI Budapest V., József nádor tér 1. sz.) közvetlenül vagy csekkbefizetési lapon (csekkszámlaszám: egyéni 61.256, közületi 61.066), valamint átutalással a KHI MNB 8. sz. egyszámlájára. Előfizetési díj egész évre: 14,40 Ft — Egyes példányok beszerezhetők a Budapest V., Bajcsy-Zsilinszky út 76. sz. alatti hírlapboltban

Példányonkénti eladási ára: 2,40 Ft

70.5096 Egyetemi Nyomda, Budapest
Felelős vezető: Janka Gyula igazgató

A testi nevelés az V. Nevelésügyi Kongresszuson

Kétéves előkészítő munkálatok után ez év szeptember 28—30. között tartotta ülését az V. Nevelésügyi Kongresszus, és tárgyalta meg a nevelés, a neveléstudomány és a közoktatási irányítás legfontosabb kérdéseit. Az előzetesen kibocsátott téziseket sok ezer pedagógus és az ifjúság nevelésében érdekelt szakember, szervezet vitatta meg. A viták eredményét összefoglaló, több ezer oldalt kitevő jegyzőkönyveket, írásos véleményeket, javaslatokat öt témabizottság dolgozta fel a kérdéses problémakör legjobb szakembereinek a vezetésével, és készített *jelentést*. Ezek a jelentések képezték a Kongresszus vitaanyagát. Végül a Kongresszus *ajánlásokat* fogadott el, melyben állást foglalt a legfontosabb feladatokban, javaslatokat tett intézkedésekre, felkérte valamennyi érdekelt szervet, szervezetet az eredményes közreműködésre az ifjúság nevelésében.

A Magyar Pedagógiai Társaság magáévá téve a testi nevelés növekvő jelentőségének a gondolatát, az MTS Országos Elnökségével tanácskozást rendezett a testi nevelésről Tatán (erről ez évi 4. számunkban számoltunk be). A Konferencia teljes anyagát a Kongresszus valamennyi küldöttje megkapta. Megjelentetett ezenkívül a Társaság egy tanulmánykötetet is a testi nevelés köréből. (Ismertetését előző számunkban közöltük.) Úgy gondoljuk, hogy az alábbiakban közreadva a Kongresszuson elhangzott, a testi neveléssel foglalkozó hozzászólásokat, képet adhatunk arról, hogy a testi nevelés ügye fontosságának megfelelő súllyal szerepelt a Kongresszuson. A felszólalások közül néhányból az is kitűnik, hogy már a témabizottságok is megfelelő körültekintéssel foglalkoztak a nevelés e fontos területével. A felszólalók ezt erősítették meg, és indokolták további módosító javaslataikat.

dr. Orbán László,
a Művelődésügyi Miniszter első helyettese

I. SZEKCIÓ. TÉMA: A GAZDASÁGI-TÁRSADALMI ÉS TUDOMÁNYOS-TECHNIKAI FEJLŐDÉSNEK AZ ISKOLAI NEVELÉSRE ÉS OKTATÁSRA KIHATÓ FŐ TÉNYEZŐI

A szekció foglalkozott a korszerű általános műveltség tartalmával, a szakmai műveltséghez való viszonyával, iskolarendszerünk helyzetével és várható alakulásával, a nevelés és az oktatás hatékonyabbá tételének problémáival.

DR. KÁLMÁNCHEY ZOLTÁN
tanszékvezető főiskolai tanár,
főigazgató-helyettes,
Tanárképző Főiskola, Pécs

A termelőerők gyors ütemű fejlődése, a kibontakozó tudományos és technikai forradalom fokozódó tempóban változtatja meg az emberi élet feltételeit. Rövidül a munkaidő, ezáltal megnő az ember szabad ideje, a fizikai munka csökkenésével megváltozik a munka természete. Mindinkább szaporodik azoknak a száma, akiknek foglalkozása jóformán semmiféle intenzív fizikai tevékenységet sem igényel, s még munkahelyük megközelítésére is különböző közlekedési eszközöket használnak fel.

Mindennek eredményeként rendkívül gyors ütemben megváltoznak azok a külső tényezők, és csökkennek azok az élettani ingerek, amelyek a több százezer éven át tartó kölcsönhatás folyamatában az ember mai biológiai állapotának kialakítását eredményezték.

A szervezet normális fejlődésének megzavarásához, biológiai egyensúlyának felbomlásához vezethet a fizikai mozgással járó ingerhatás nagymérvű lecsökkenése. A fizikai tevékenységtől való elidegenedés, amely nem csupán urbanizációs veszély, hanem a tudományos és technikai forradalom eredményeképpen fellépő általános következmény, azzal fenyeget, hogy az ember biológiai értelemben önmagától idegenedik el. Ez katasztrofális eredménnyel járhat egész életfunkciójára, ha a külső kényszer által kiváltott fizikai mozgást nem pótolja értelmesen megtervezett, tudatosan alkalmazott biológiai ingerhatással.

Hogy ez mennyire nem távoli probléma, semmi sem bizonyítja jobban, mint a kóros szervi elváltozásoknak az a gyorsan növekvő statisztikája, amelyet napjaink produkálnak, s amelynek oka egyértelműen a mozgáshiányra vezethető vissza.

Az ember sokoldalú fejlesztése, ennek keretében a testi nevelés, a fizikai képzés tehát olyan követelmény, amelyet az elméleti megfogalmazáson túl a gyakorlati nevelő-oktató munka során is sokkal komolyabban kellene venni.

Ezért csak üdvözölni lehet azokat a megállapításokat, amelyek ezzel a problémával összefüggésben a témabizottsági jelentésben olvashatók. Felszólalásommal azonban nem csupán egyetértésemnek kívánok hangot adni — aláhúzva az olyan megállapítások jelentőségét, miszerint a „gyors fejlődés az ismeretek, a szellemi és testi képességek folyamatos fejlesztését igényli, ami nem zárul le az iskola vagy a főiskola elvégzésével"; továbbá, hogy „a munkafolyamat és a munkavégzés intellektualizálása megkívánja — az általános műveltség egészén belül — az igényes testkultúra kifejlesztését", és még folytathatnám az idézeteket —, hanem szeretném kissé kibővíteni és kiegészíteni mindazt, amit az előterjesztés a testi nevelés, a fizikai felkészítés fokozódó szükségességéről, valamint a testkultúra műveltségtartalmáról, az általános műveltség egészén belüli helyéről és szerepéről mond.

A jelentés rámutat arra, hogy a tudományos-technikai forradalom következményeit és követelményeit nagy súllyal kell figyelembe venni a társadalomban, s ennek megfelelően az iskolai oktatásban és nevelésben is. A társadalom elvárja az iskolától, hogy felkészítse az ifjúságot az előre látható változásokra, s ezáltal mintegy elébe menjen a fejlődésnek.

Ebben a felkészítésben fontos szerep hárul a testi nevelésre. Ezzel függ össze a témabizottság jelentésének az a megfogalmazása, miszerint „a kulturált munka, a

humanizált emberi kapcsolatok, a nagyobb szabad idő igényes felhasználása egyaránt megkívánja a testi, egészségi ... nevelés továbbfejlesztését" is.

Úgy tűnik azonban, hogy nem kap elég hangsúlyt az, hogy a tudományos és technikai forradalomnak az ember életkörülményeire, életmódjára kiható — biológiai vonatkozásban sok tekintetben negatív — következménye milyen értelemben követeli meg a fizikai művelődést — a munkaképesség fenntartásán, a kulturált munkavégzésre való felkészítésen, a növekvő szabad idő igényes felhasználásán túl.

A céltudatos fizikai felkészülésnek, a szervezet rendszeres edzésének mindinkább az ember mindennapos tevékenységévé kell válnia, mert csak így pótolható a normális fejlődést és a biológiai egyensúlyt biztosító fizikai ingerhatás.

De ilyen ingerhatás kiváltása csupán az iskolai oktató-nevelő munka folyamatában nem elégséges. Helyesen mondja a jelentés, hogy „az általános műveltség fejlesztése sok tekintetben képességek és készségek kifejlesztését is igényli; ezek teszik alkalmassá az embert a valóságos életben felmerülő gyakorlati problémák cselekvő megoldására."

Valóban, az iskolának nemcsak az egészséges, normális fejlődés, a harmonikus emberré formálás alapjainak a lerakásához kell hozzájárulnia, hanem azt is biztosítania kell, hogy olyan ismeretek és készségek birtokába jusson a felnövekvő ifjúság, amelyek alkalmassá teszik az élet különböző szituációiban a helytállásra, továbbá önmaga állandó továbbfejlesztésére, munkaképességének fenntartására.

A testkultúra ezen műveltségtartalmának jelentősége a tudományos és technikai forradalom időszakában egyre nő, de annak felismerése és értékelése dolgában ma még korántsem tartunk a kívánatos szinten.

Pedig az iskolai testnevelés tartalmi anyaga — tehát nem csupán sokoldalú fejlesztést segítő, fizikai ingerhatást biztosító, egészségügyi szerepe — szervesen hozzátartozik az általános műveltség köréhez, hiszen fennáll megőrzésének társadalmi szükségessége, mivel birtoklása az ember életében ugyanúgy nélkülözhetetlen, mint az általános műveltség körébe eső bármely más ismeretköré és készséggé formált tudásé.

A testnevelés tartalmát képező művelődési anyag sajátossága abban áll, hogy ezek az ismeretek és készségek fizikai mozgásban, konkrét, gyakorlati mozgásismeretben, jártasságban és készségben nyilvánulnak meg, s nem korlátozódnak tisztán intellektuális ismeretekre. Ez azonban a testnevelés társadalmi céllal kiválogatott tartalmi anyagának kulturális értékét nem csökkenti. Az értékmérő itt egyedül az lehet, hogy az ember életében ezeknek az ismereteknek és készségeknek milyen jelentőségük van, mennyiben áll fenn elsajátításuk egyéni és társadalmi szükségessége, vagyis bír-e olyan művelődési értékkel, ami iskolai fokon való tanítását, kulturális átszármaztatását indokolttá teszi.

Az úszni tudás már a klasszikus kor általános műveltségének is fontos eleme volt; bárcsak ott tartanánk a széles körű társadalmi megítélésben, hogy ma is ilyen módon értékelnék. Ha így lenne, talán kevesebb emberéletet követelne évente a mély víz és a sodró ár — az úszás honvédelmi jelentőségéről nem is beszélve. Az ilyenfajta műveltségbeli fogyatékosság ugyanis sokkal könyörtelenebbül sújt vissza az egyénre, és társadalmi értelemben is legalább olyan káros, mint az intellektuális téren mutatkozó műveltségbeli hiányosság.

De az eredményes futni, ugrani, dobni, akadályt leküzdeni tudás, a sokirányú mozgásismeret — nem csupán a készség szintjén, hanem a mozgás eredményességét biztosító lényegfelismerés, összefüggéslátás és célszerű alkalmazni tudás szintjén — olyan követelmény, amely nélkül a ma embere is nehezen, a holnapé pedig még kevésbé képes meglenni és az élet különböző szituációiban helyt állni.

A tudományos és technikai forradalom következményeképpen kialakuló helyzetben a testkultúrát egészségügyi, harmonikus

fejlődést biztosító, munkaképességet fenntartó és fokozó szerepe, továbbá kulturális értéket hordozó konkrét tartalma teszi az általános műveltség szerves tartozékává és olyan művelődésügyi-egészségügyi tényezővé, amelynek jelentősége a termelőerők fejlődésével, a társadalmi élet előrehaladásával, a tudományos és technikai forradalom nyomán bekövetkező átalakulással csak növekedni fog.

Ha valóban elébe akarunk menni a fejlődésnek, s nem akarjuk konzerválni azt a lemaradást, amely ezen a téren ma kétségtelenül megmutatkozik, sokkal határozottabban kell a következtetéseket levonni mindebből az iskolai oktató-nevelő munkára, de ezen túlmenően egész társadalmunk szemléletének befolyásolására és a gyakorlati megoldás elősegítésére nézve.

Ha mindehhez hozzáteszem, hogy — túl a tudományos és technikai forradalom környezetet, életmódot átalakító hatásán — szocializmust építő társadalmunkban a legfőbb értéket képező ember boldogságának döntő záloga épsége és egészsége, akkor nem túlzás követelni a testkultúrának a művelődésügy és egészségügy keretébe való fokozott beágyazását, az általános műveltségben elfoglalt helyének, szerepének növelését, aminek megfelelő hangot kell hogy adjon Nevelésügyi Kongresszusunk is.

DR. PÁLDI GYULÁNÉ
gyógytestnevelési szakfelügyelő
Fővárosi Tanács, Budapest

Ifjúságunk döntő többségében egészséges, jól fejlett és alkalmas arra, hogy a testnevelési órákon minden korlátozás nélkül részt vegyen. Mégsem elhanyagolható az a százalékuk, amely orvosi vélemény alapján évente a normál testnevelés alól felmentést vagy speciális testnevelésre utalást nyer. Az Országos Testnevelés- és Sportegészségügyi Intézet összesített országos adatai szerint az 1968/69. tanévben ez utóbbiak száma 56 448 fő volt. Szolgáljon összehasonlításul, hogy ugyanebben a tanévben a gyógypedagógiai intézményekben tanulók száma 27 531 fő volt. Eszerint a testi rehabilitációra szorulók száma több mint a kétszerese az értelmi károsodás miatt különleges oktatásban részesítetteknek.

A rohamos gazdasági, technikai fejlődés, a kényelem és túlterhelés szélsőségei között ingadozó életforma a maga civilizációs ártalmaival jelentős mértékben forrása a többségében idegrendszeri és testtartási rendellenességekben megnyilvánuló károsodásnak.

A tanulók egészségi állapotához mért testnevelés lehetőségeinek megteremtésére a művelődésügyi miniszter 1963-ban utasítást adott ki, melyben elrendelte, hogy az oktatási intézményekben foglalkoztatható tanulókat az alábbi testnevelési csoportokba kell beosztani:

a) testnevelési óra (I. csoport),
b) könnyített testnevelési óra (II. csoport),
c) gyógytestnevelési óra (III. csoport).

Ez az utasítás 7 évvel ezelőtt világviszonylatban élen járva teremtette meg a kötelező testnevelés differenciáltságát. A lendületes indulást azonban a fokozatos fejlődés elmaradása, stagnálás követte. A művelődésügyi osztályok a testnevelési feltételeinek a biztosítása terén sok esetben helytelen szemlélet szerint járnak el, a könyített testnevelés és a gyógytestnevelés jelentős szerepét háttérbe szorítva. Az „I" elnevezésű normál testnevelés, a „II.", könnyített testnevelés, a „III.", gyógytestnevelés megjelölést mintegy rangsorszámnak is tekintik, és nem egymás mellett álló három kategóriának. A főváros viszonylagos jó ellátottságával szemben az országos adatok sok esetben megdöbbentőek. Pl. Tolna megyében az 1968/69. tanévben egyetlen helyen sem folyt gyógytestnevelés. Hajdú-Bihar megyét ugyanebben a tanévben a szélsőségek jellemezték. Míg Debrecenben a testnevelés differenciált tanításának a feltételei magas színvonalon biztosítottak voltak (pl. 443 tanuló részesült gyógytestnevelésben), addig a megye terü-

letén egyetlen más helyen sem folyt gyógytestnevelés, és emiatt a testnevelésben nem részesülők száma 1425 fő volt.

A szocialista társadalom humanitása és gazdasági érdekei egyaránt megkívánják, hogy az egészségi állapotából eredően hátrányos helyzetben levő tanulóifjúság is testi képességeit olyan szintre fejlessze, hogy az intellektuális és gyakorlati alkotó tevékenységének támasza és ne visszahúzója legyen!

A gyermek- és ifjúkor értékes éveiben alkalmazott speciális testnevelés rehabilitál, felkészít a boldog és hasznos életre; elmulasztása forrása az egyén kisebbrendűségi érzésének, csökkent munkaképességnek, a táppénzes napok magas számának. A testileg károsodott tanulóknak szükségük van arra, hogy ismerjék azt a mozgásanyagot és eljárásmódot, amellyel elváltozásukat tudatosan és célszerűen kompenzálni képesek. Éppen úgy szükségük van az orvos által megengedett és javasolt kiegészítő sportolásra, elsősorban úszásra, mint egészséges társaiknak. A könnyített testnevelés, illetve a gyógytestnevelés feladata, hogy olyan szokásokat alakítson ki ezekben a tanulókban, melyek az életen át alkalmasak egészségük javítására, ápolására. Hátrányos helyzetben van ifjúságunknak az a része, amelynek nem áll módjában könnyített testnevelésben vagy gyógytestnevelésen részt venni, jóllehet egészségi állapota miatt erre szüksége volna.

Javasolom, hogy az V. Nevelésügyi Kongresszus ajánlásaiban, a testi neveléssel kapcsolatos megállapításban jusson kifejezésre a differenciált testnevelés komplex volta. A könnyített testnevelés és a gyógytestnevelés ne hátrányosan rangsoroltan, hanem mint ifjúságunk testnevelésének egyenrangú alkotóeleme foglalja el helyét társadalmi életünkben.

II. SZEKCIÓ. TÉMA: KORUNK NEVELÉSI FELADATAI ÉS A NEVELÉSI TÉNYEZŐK EGYÜTTMŰKÖDÉSE

A szekció elemezte nevelésünk helyzetét és feladatait, behatóan vizsgálta a különböző nevelési tényezőket (család, iskola stb.) és kölcsönhatásukat.

KOZMANOVICS ENDRE
osztályvezető,
Magyar Testnevelési és Sportszövetség Országos Tanácsa, Budapest

A Magyar Pedagógiai Társaság Testi Nevelési Szakosztálya és az MTS Országos Tanácsa nevében szeretnék a nevelési feladatokhoz a testi nevelés szemszögéből hozzászólni.

A nevelés egészében a testi nevelés a nevelés többi területével együtt és azokkal összhangban segíti a személyiség fejlődését, kibontakozását. A testi nevelés és ezzel összefüggésben a testnevelés és a sport egyre jelentősebb szerepet tölt be az ifjúság és a felnőtt dolgozók életében mint az egészséges életmódnak, az egészség megőrzésének és megszilárdításának egyik kiváló eszköze. Hatással van a mindennapi munkavégzésre, a honvédelmi alkalmasságra, és ellensúlyozni képes a mai modern élet úgynevezett civilizációs ártalmait.

Az ember nem nélkülözheti a mozgást. Mindennapi cselekvésünk a szükséges mozgásmennyiségnek csak egy részét biztosítják. A hiányt csak különféle céltudatos beavatkozással lehet és kell is pótolni. Ezért különös figyelmet kell fordítanunk a mozgásszegény életmód kompenzálására, a fizikai, szellemi tevékenység egyensúlyának helyreállítására. Ha ezt elmulasztjuk, az ifjúság nem tud majd megfelelni a jövőben reá váró és egyre növekvő szellemi tevékenységnek, vagy tudat alatt harcol a túlzott követelmények ellen, konfliktusba kerül a társadalmi normákkal, és erkölcsi arculata is súlyosan károsodhat.

Ha ez így van — márpedig a tények világszerte ezt igazolják —, akkor tennünk kell, mégpedig gyorsan és hathatósan. Legeredményesebben lehet kamatoztatni a céltudatos beavatkozást az iskolában. Az iskolai testi nevelésben meghatározó jelentőségű a tanórai testnevelés, amely oktatási rendszerünkben a tantárgyak között szerepel. Sajátos jellege miatt — mivel itt a cselekvés, a nevelői ráhatás szempontjából pedig a cselekedtetés, a testgyakorlatok végrehajtása a tantárgy fő jellemzője — bizonyos tekintetben más jegyeket hordoz magán, mint az egyéb tárgyak. Jelentőségét ez nem csökkenti, sőt növeli, mert komplex módon segíti elő a pozitív személyiségjegyek kialakulását. Ez a testnevelés sajátos, minden más tantárgytól megkülönböztethető vonása. A felszabadulás után testnevelésünk jelentős fejlődésen ment keresztül tartalmi, szervezeti és feltétel tekintetében, mégis messze van attól, hogy hivatását, az előbb vázolt célkitűzést, megközelítően is betölthesse. Ennek bizonyítására, néhány tényadat:

Az általános iskolák felső tagozatában a szakos tanári ellátottság mindössze 65%. Még szembetűnőbb a tornateremhiány. Az osztott általános iskoláknak is csak mintegy 20%-a rendelkezik tornateremmel és további 35%-a tanteremből vagy egyéb kisebb helyiségből átalakított tornaszobával, az osztatlan iskolákról nem is beszélve. A 10 hónapos szorgalmi időből 7 hónapra rossz idő esik, amikor csak tornateremben lehet a testnevelés oktatását megoldani. Nem megnyugtató a helyzet a közép-, szakmunkásképző iskolákban, az egyetemeken és főiskolákon sem. A szabadtéri gyakorlóhelyek, pályák száma is kevés. A tanításhoz szükséges alapfelszerelési ellátottság az általános iskolákban 35,5%-os, középfokú tanintézetekben 58%-os. Sok oktatási, nevelési intézményben a testnevelést, a testi nevelést lebecsülik, és nem értik meg a nevelés egészében betöltött szerepét és jelentőségét. Egyetértünk a témabizottsági jelentés ide vonatkozó megállapításaival és az ajánlásokban a testi nevelés feltételeinek sürgős biztosítására tett megjegyzéssel.

A tanórai testnevelésen kívül az iskolás

tanulóknak lehetőségük van az általános iskolákban az úttörőcsapatok, a közép- és felsőfokú tanintézetekben az intézeti sportegyesületek sportfoglalkozásain részt venni. A sportfoglalkozásokon az általános és középfokú iskolákban a tanulók mintegy 40—50%-a, a felsőoktatási intézményekben 15—20%-a vesz részt. Az iskolai tanulók egy része részt vesz az iskolán kívüli sportegyesületek tevékenységében is. Közel 200 ezer iskolai tanuló sportol az egyesületek szakosztályaiban.

A tanórán kívüli sportolási lehetőség is hozzájárul a tanulóifjúság testi neveléséhez, szabad idejük helyes és hasznos eltöltéséhez. Összességében ezek a lehetőségek még korlátozottak, és ezért egyrészt az iskolán kívül, másrészt a sportmozgalom egyéb területein tovább kell javítani a feltételeket. Belátható időn belül minden fiatal számára lehetővé kell tenni, hogy szabad idejében igényeinek megfelelő testedzési formákban vehessen részt.

Az iskolai testnevelés és sport fejlesztésére a Politikai Bizottság 1967-es határozatának figyelembevételével az MTS OT, a KISZ KB, az MM és az oktatásban érdekelt főhatóságok közös programot dolgoztak ki, melynek megvalósítása elősegítheti a testi nevelésben jelentkező problémák megoldását. Egyúttal hozzájárulhat a Párt KB Ifjúságpolitikai Határozatának megvalósításához is. Egy irányba ható, céltudatos, közös tevékenységre van szükség minden érdekelt szerv részéről ahhoz, hogy a programot belátható időn belül megvalósítsuk. Megítélésünk szerint a témabizottság jelentése fő mondanivalójában ezt a gondolatot sugalmazza, és azért az ide vonatkozó megállapításaival egyetértünk.

A nevelés, a nevelhetőség az iskola kapuin kívül is állandó ható tényező. Fel kell készítenünk tehát a fiatalságot a szabad idő helyes és kulturált eltöltésére. Eredményes és gyakorlati téren is alkalmazható felkészítés viszont testnevelési vonatkozásban csak úgy képzelhető el, ha megvannak hozzá a feltételek is. Szükség lenne minél több testedzési lehetőségre a lakóterületeken. Labdázóterületek, különböző sportszerek és eszközök, uszodák építése elősegíthetné a testedzést. Nem szabad elfelejteni, hogy ha a fiataloknál kultúrigénnyé fejlesztjük a mindennapos testedzést, akkor később mind több középfokú és idősebb ember fogja igényelni.

Engedjék meg, hogy a témabizottsági jelentést egy-két gondolattal kiegészítsem.

Az 54. és 59. oldalon az ifjúság társadalmi munkájáról beszél a jelentés sportlétesítmények, játszóterek stb. építése vonatkozásában. Egyetértünk a társadalmi munkával. Évente az MTS OT 3 millió forinttal támogatja is a társadalmi pályaépítési mozgalmat, de az iskolai létesítmények, lakóterületi testedzési lehetőségek túlmennek ezen a kereten. A társadalmi munka mellett szükség van az állam, társadalom anyagi segítségére is. Megfelelő normatívákat lenne szükséges kidolgozni és azokat megvalósítani.

A 71. és 46. oldalhoz: a közép- és főiskolákon sportegyesületek működnek, ahol a tanulói önkormányzat, az aktivitás kibontakozásának széles lehetőségei már ma is biztosítottak. Megérdemelné az iskolai sportegyesület mint az iskolában működő társadalmi szervezet, hogy ilyen értelemben említést kapjon a jelentésben.

92. oldal: úgy érezzük, hogy a sportmozgalom, az iskolai sportegyesület, az MTS nem indirekt módon vesz részt az ifjúság nevelésében — mint ahogy a jelentés említi —, mert a fiatalok százezreit az iskolán belül és az iskolán kívül is egy sajátos területen foglalkoztatja. Célszerű lenne a jelentésben ilyen értelmű megfogalmazást szerepeltetni.

Végezetül kérem, hogy a kongresszusi ajánlások szövegezéséhez az előbb elmondottak alátámasztására a következő javaslatot elfogadni szíveskedjenek:

5. oldalhoz: A testnevelési és sportmozgalom célja egészséges, edzett fiatal nemzedék felnevelése. Társadalmunkban a testi nevelés, a testnevelés és a sport egyre jelentősebb szerepet tölt be az ifjúság és a felnőtt dolgozók életében mint a nevelés el-

engedhetetlen tényezője, a személyiség formálásának, az egészség megőrzésének, megszilárdításának kiváló eszköze. Különös jelentősége van az iskolákban az ifjúság harmonikus és sokoldalú nevelésében. Ezért nagyobb gondot kell fordítani a testnevelés és sport fejlesztésére, hogy rövid időn belül a testnevelés és sport az ifjúság legszélesebb rétegei számára váljék hozzáférhetővé. Ehhez biztosítani szükséges a testedzés iránti igény kielégítésének gazdag lehetőségeit az iskolákban, a munkahelyeken, a lakóhelyeken.

A kongresszus felkéri az állami és társadalmi szervezeteket, hogy a testi nevelés gyorsabb ütemű fejlesztését közös összefogással, egy irányba ható céltudatos tevékenységgel váltsák valóra.

BURKA ENDRE
tszv. főiskolai docens
Országos Pedagógiai Intézet, Budapest

A testnevelést a tantervi utasítás olyan tantárgyként jellemzi, mint amelyik nem kompenzálható feladatokat old meg az iskolai nevelésben. Ezek közé a feladatok közé tartozik a tanulóifjúság testi fejlődésének támogatása, edzettségének, teherbíró képességének fejlesztése, fizikai cselekvőképességének kibontakoztatása. A tantárgy tényleges hatékonyságán túlmutat annak a jelentősége, hogy a testnevelési órákon minden tanuló részt vesz, míg a tanórán kívüli szervezeti formák minden esetben önkéntesek. A tárgy nevelési eredménytelensége ezért egész nevelésünk deficitjét okozhatja. Nem ok nélkül kerül ezért időnként pedagógiai vitáink középpontjába. Ezeket a vitákat — mint a legutóbbit is — kuszálják egyéb szálak is: a vélemények, az álláspontok megfogalmazásába belejátszik sokszor az, hogy a közvélemény is, a tanügyigazgatás is érzékenyebben reagál azon tantárgyak kedvezőtlen jelenségeire, amelyek a továbbtanulás szempontjából nem jönnek első vonalban számításba; belejátszanak nevelői túlzásokkal kapcsolatos tapasztalatok; de belejátszik az is, hogy a tárgy — különböző okoknál fogva — nem küzd elég eredménnyel komplex feladataival.

E komplexitás jellemzésére elég talán néhány paradoxonra hivatkozni: a testnevelésben a tanulók tevékenysége lényegében játéktevékenység, s ennek súlyt ad az az igény is, hogy megkedveltessük a tanulókkal, igényüket olyan mértékben felkeltsük iránta, hogy iskolai tanulmányaik befejezése után is beiktassák életprogramjukba. A játék szükségszerűen spontán természetével szemben állni látszik az, hogy a tárgyban bizonyos képzési követelményeknek is meg kell felelni, hiszen megengedhetetlen lenne, hogy ne feleljen meg jogos elvárásoknak a testi fejlődés támogatásában, a cselekvőképesség fejlesztésében stb. A játék spontán elemei nem keresztezhetik továbbá egy szükségszerűen irányított megismerési folyamat eredményességét sem. Ebben az összefüggésben — úgy látszik, s ezt a nemzetközi irodalom is alátámasztja — egyre inkább kitűnik a motiváció kulcsszerepe: a tantárgyi metodikában is egyre inkább bebizonyosodik, hogy megfelelő motiváltság nélkül nem valósítható meg eredményesen a testi fejlődés szempontjából nélkülözhetetlen fiziológiai terhelés (nincs ugyanis kellő terhelés, ha a tanuló nem vállalja azt), nem fejlődik a tanulók feladatmegoldó képessége, ha csak a szükséges „gyakorlatot" végzi, és nem izgatja, hogy a „játékfeladatokat" megoldja; eredménytelen a tanulás egyáltalán, és az igénykeltés pedig értelemszerűen nem valósul meg. Egyre nyilvánvalóbbá válik, hogy a tárgy fontosságának, egészségügyi jelentőségének a belátása — mint közvetlen motívum — nem elég hatékony márcsak azért sem, mert a tizenévesek egészségtől duzzadó társadalma nem érzékeli közvetlenül a betegség megjelenésének, a szervezet károsodásának majdani veszélyeit. A közvetlen cselekvési motívumoknak ezért sokkal nagyobb jelentőséget kell kapniok a tevékenységre való ösztönzésben. Erre a játéktevékenység kiváló lehetőségeket kínál éppen azzal, hogy a köz-

vetlen cselekvési célok nagy variációs lehetőséggel választhatók meg, a saját teljesítménnyel szembeni elvárásokat úgyszólván semmi sem korlátozza. Ez hallatlanul serkentő lehet, és nagy energiabefektetésre késztethet. Egyre inkább valószínűsödik ezért egy olyan tantervi koncepciónak a létjogosultsága, mely elsősorban a játék motivációs bázisára épül, és a játéktevékenységet helyezi előtérbe, tehát lényegében nagyobb teret enged a tevékenység belső szabályozóinak, csökkentve a tanári utasítás külső szabályozó hatását, egyben növelve a belső szabályozókon keresztül érvényesülő pedagógiai irányítást. Ennek azonban jelenleg komoly nehézségei vannak.

Az óvodáskorig viszonylag töretlen a gyermekek játéktevékenysége. Az iskolába lépés után azonban már érezhető törés áll be. Ennek kettős oka van. Egyrészt a tanításban a játékfeladatok helyett a szükségesnél nagyobb mértékben kapnak helyet a készséget alakító gyakorlatok, amelyek a tanulást sokszor mechanikus ismételgetéssé változtatják. Másrészt az alsó tagozati testnevelés nagyon sokszor alacsony színvonala, mellőzöttsége következtében a gyermek játékbeli fejlődésének egy olyan szakaszában szenved hátrányt, amelyben a feladatjátékok dominálnak, azok a játékok tehát, amelyekben a gyermek játékfejlődése során először kerül lényegében problémahelyzetbe, amelyben választania, döntenie kell, tehát cselekvési feladatokat kell megoldania. Ennek az időszaknak a kiesése egyben azt is jelenti, hogy hiányosak e játékperiódusban éppen a feladatmegoldásban szerezhető ismeretei, készségei, tapasztalatai, de hiányosak élményei is. Ennek következménye sok tekintetben, hogy a felső tagozatban a tanulók a sportágak feladataival szemben — amelyekben a cselekvési feladatoknak elsősorban a teljesítményoldala kerül előtérbe — sokszor értetlenséget mutatnak, érzelmileg nem teszik magukévá a játék lényegét, a játékfeladat ösztönző, „kihívó" hatása nem mindig érvényesül. A kiesés már csak azért sem pótolható teljes értékűen, mert a feladatjátékok kora az éréssel elmúlik, és későbbi korban inadekvát játéktevékenységgé válik. A tevékenység belső szabályozása így a felső tagozatban a korábbi kiesés miatt csökkent mértékben vagy egyáltalán nem valósul meg. A játékfeladatok ösztönző hatásának a helyébe ezért lép szükségszerűen a tanári utasításra végzett gyakorlás. Ez megváltoztatja a tantárgy természetes atmoszféráját, és „tanóra ízűvé" teszi az oktatást (bár nem tartom szerencsésnek, hogy a tanóra jelleg hangsúlyozásával valami kedvezőtlen színezetet jellemezzünk). Ezt a problémát csak nehezíti az, hogy a testgyakorlati ágakat sem megfelelő módszerekkel dolgozzuk fel sokszor az előbb említett kényszerűségből, de nemritkán rosszul értelmezett szakmaiságból fakadóan a játékjelleg a szükségesnél kevesebb, az élményeket nélkülöző gyakorlás a kelleténél több szerepet kap. Valami rosszul felfogott szakmaiságnak tulajdonítható, hogy az egyes specifikus sportmozgások minél pontosabb elsajátítását sokkal inkább a sportág gyakorlásának feltételeként és nem az igényszintemelés következményének tekintjük. Pedig ha ebben az összefüggésben szakmaiságról beszélünk, akkor nagyobb szakmai hiba egy játéktevékenység természetes belső fejlődési logikájának a negligálása, mint valamely mozgástechnikai fogyatékosság.

Semmiképpen sem szeretném a fentiek jelentőségét eltúlozni, de számomra úgy tűnik, hogy az előbbieknek nem kis szerepe van abban, hogy a tanulókban nem alakul ki tényleges igény a rendszeres testedzésre, a sportolásra annak ellenére, hogy a felmérések egyértelműen azt mutatják, hogy a tanulók többsége a testnevelést kedveli, és tanulmányaiban nagyobb részarányát kívánja. Ez esetben azonban nagyobb tétről van szó, mint arról, hogy szívesen vannak-e jelen a testnevelési órákon, és hogy hetenként többször kívánnák-e a jelenleginél. Tetézi a nehézséget az a témabizottsági jelentésben nagyon komolyan hangsúlyozott tény, hogy iskoláink felszereltsége a testnevelésben nagyon gyenge. Nehéz játékot tanítani úgy, hogy nincs hol vagy nincs

mivel játszani. Újonnan épült iskoláinkban is nagyon szegényesek a feltételek még akkor is, ha a tervezőnek nem kell szükségszerűen eleve korlátozott lehetőségekkel számolnia. Új iskoláink létesítményei a legjobb esetben is egyidejűen egyetlen osztály foglalkoztatására méretezettek, holott ez már ma, heti 2 testnevelési óra mellett sem felel meg az igényeknek nagyon sok iskolában. Ugyancsak fokozza a problémákat az, hogy a tanórán kívüli sportoláshoz az átmenet nem megoldott. A lakóhelyi környezet sem kínál a játékhoz, a sportoláshoz sok lehetőséget, még új lakótelepeinken sem. De az iskolai tanórán kívüli sport sem képes foglalkoztatni a tanulókat, nem nyújt elég széles választékot, és inkább a versenyszerűen sportolók rétegigényének a kielégítését tarthatja reálisan szem előtt.

Mindezt azért tartottam fontosnak elmondani, mert az urbanizálódással, a technikai fejlődéssel, életkörülményeink megváltozásával nőnek gondjaink a mozgáshiány miatt. Egyre több tény bizonyítja, hogy a mozgáshiány miatt a személyiség már nemcsak szociális vonatkozásban károsodik, hanem biológiai egyensúlya is veszélybe kerül: szervi-funkcionális elégtelenség tapasztalható (adaptációs készség romlása, mozgásszervi károsodások stb.), és a megfelelő tevékenységváltás hiánya miatt a pihenés, a regenerálódás is hiányt szenved: sok a hipertóniás, a vegetatív labilitásban szenvedő, a neurotikus tanuló. Az a riadó, amit egyre erőteljesebben fújnak orvosok, biológusok, pszichiáterek, elsősorban a biológiai egyensúly megbomlását jelzi. Érthető, hogy az egészségügyi nevelés igényei a témabizottsági jelentésben is hangsúlyosak. A nevelés hatóköre azonban túlnő azon a szférán, amely biológiai törvényszerűségekkel jellemezhető. A nevelés szempontjából a személyiség nemcsak mint biológiai lény fontos — noha ennek primer szerepe nem vitatható —, hanem mint társadalmi lény is. Hallatlanul jelentős ezért, hogy adott életkorban a jelen biológiai szükségleteit — mindenekelőtt a testi fejlődés objektív szükségleteit — kielégítsük, de nem kevésbé jelentős, hogy a tanulók jelen és egyben jövő szociális szükségleteit is számbavegyük, pontosabban e szükségleteket a nevelésben létrehozzuk. Éppen ezért nem mondhatunk le arról a többletről, amit a testnevelés, a sportolás — ez utóbbit nem szűkítve le a versenyszerűen sportolók rétegigényére — adhat ehhez a neveléshez; nem mondhatunk le arról, hogy egy jelentős cselekvéstartományban alapvető szintre eljussanak a tanulók; nem mondhatunk le a tudás, a hozzáértés azon elemeinek az átszármaztatásáról, amelyre felnőttkorukban egészségük, cselekvőképességük megőrzése érdekében szükségük lesz; nem mondhatunk le azokról a szociális kapcsolatokról, viszonyokról, magatartásokról, amelyek ezen a tevékenységen keresztül nagyon erőteljesen kibontakoztathatók; nem mondhatunk le egyéni és társadalmi szempontból jelentős személyiségjegyekről, amelyek éppen ebben a tevékenységben fejleszthetők nagyon hatásosan. Ehhez az alapot mindenképpen a testnevelésben kell lerakni, sohasem tévesztve szem elől a tárggyal szembeni elvárások komplexitását, és belehelyezve abba a problémaegyüttesbe, amely általában a ma embere szabadidő-tevékenységének kedvezőtlen struktúráját és e struktúra megváltoztatását jelenti.

DR. NÉMETH JÓZSEF
egyetemi testnevelő tanár
Eötvös Loránd Tudományegyetem, Budapest

Engedjék meg, hogy mint a Magyar Pedagógiai Társaság Testi Nevelési Szakosztályának titkára, a testi nevelés jelentőségét, fontosságát emeljem ki felszólalásomban.

Úgy gondolom, hogy napjainkban és a jövőben még inkább a testi nevelés feltétele lesz a tudományos, technikai forradalomnak. Az ember edzettsége, egészségének fenntartása nélkül nem tudjuk, és nem is lehet megvalósítani az előttünk álló feladatokat. És most, amikor az V. Nevelésügyi Kongresszus kapcsán a jövő nevelési

feladatait határozzuk meg, úgy érzem, hogy a testi nevelés — előkészületeink ellenére — nem kapta meg azt a támogatást, amit napjaink és a jövő érdekében elvártunk.

Szakosztályunk az MTS-sel karöltve Tatán országos testi nevelési konferenciát rendezett, amelynek anyagát tájékozódás végett megküldtünk a Nevelésügyi Kongresszus minden küldöttjének. Nem azért, hogy meghúzzuk a vészharangot, hanem azért, hogy felhívjuk a figyelmet a testi nevelés területén jelentkező sürgős feladatok megoldására.

A testi neveléssel kapcsolatban negatívumként kell megemlíteni az idők folyamán kialakult és napjainkban is meglevő szemléletet, amely a testnevelést csupán az egészség megóvásaként és a honvédelemre való előkészítésként értékeli. Pedig sokkal fontosabb egy olyan értelmezés, amely a testnevelést a tudományosan megalapozott mozgássorozatok, készségek, kombinált tevékenységek, az egész test harmonikus fejlesztése szolgálatába állítja.

A szülők, de a pedagógusok között is szép számmal akadnak olyanok, akik szinte feleslegesnek tartják a testnevelést. Ha valamilyen okból az iskolában elmarad egy óra, az a testnevelés lesz. És sokszor arra jó a testnevelési óra, hogy fel lehet készülni egy felvonulásra, egy ünnepélyre. Hogy a szülők mennyire értékelik gyermekük egészsége, eljövendő hivatásában való helytállása érdekében a testnevelést, mutatja a felmentett tanulók nagy száma. Idézem itt dr. Fekete József elvtársnak Tatán, a testi nevelési konferencián elhangzott példáját egy jónevű budai gimnáziumról, ahol 949 tanulóból 187 volt az elmúlt tanévben felmentve. Ez 20%. Nagyon elgondolkodtató szám ez.

Egyrészről a szülők felelőtlenségét mutatja, másrészről a sportorvosok, iskolaorvosok hozzáállását. Sok beteg tanulónk van, akik ha nem is felmentést, hanem végső soron klinikai testnevelést kellene hogy kapjanak, de a 20%, azt hiszem, mindenkiben kételyt támaszt a testnevelési felmentések ügyében.

Akkor, amikor napjainkban a testi nevelés jelentősége fokozódik, a dolgozók között — akár fizikai, akár szellemi dolgozó — egyre nő azoknak a száma, akik igényelnek valamilyen testmozgást. Amikor a munkahelyeken szépen fejlődik a munkaközi testnevelés, iskolai vonatkozásban csak heti 2 óra a testnevelési foglalkozás. Ez pedig maximálisan kb. heti 55—60 perc testnevelési mozgással eltöltött időt jelent. S országos átlagban a tanulók 3—5%-a még ezt a kevés mozgási alkalmat sem kapja meg. Joggal kérdezhető, hogyan állják meg majd a helyüket tanulóink eljövendő munkahelyeiken. Hogyan építik a szocializmust, ha a legalapvetőbb mozgásellátásban nem részesülnek?

Már napjainkban tapasztalható a munka fizikai terheléscsökkenése, a fokozódó idegi igénybevétel, az egyoldalú munka káros hatása a szervezetre, a sok ülés következtében kialakult helytelen testtartás, a csökkent szív- és tüdőműködés, amelyek mind a teljesítmény romlásához, a szervezet ellenálló képességének csökkenéséhez, végső soron betegséghez vezetnek. De nem szóltam még a városiasodás káros hatásairól: a zajról, a füstös levegőről, a közlekedésről.

Amerikában az ember érdekében új mozgalom indult el „Fuss az életedért" elnevezéssel. A modern életben az ember autón, autóbuszon jár még azt a kis mozgást is elvonja magától, amit eddig munkahelyére bejárásakor végzett. Nálunk is van már hasonló kezdeményezés, a „kocogó mozgalom". De ha a felnőttek esetében látjuk is, hogy mi a sürgős teendő, ifjúságunk érdekében mégis elmaradtunk. Ha nem tudjuk is felemelni ma még a testnevelés heti óraszámát, a feltételeket kellene megjavítani, a lehetőségeket kiterjeszteni, hogy a fiatalság, de az idősebbek is találják meg azt a formát, amit szervezetük a több mozgás érdekében igényel. Elsősorban tornatermekre van szükségünk, másodsorban felszerelésekre. Előttünk állnak az NDK sportsikerei, amelyeknek alapja az a sok száz és ezer létesítmény, tornacsarnok, uszoda, kondicionálótér, amit az utóbbi

pár évben építettek, ahol minden állampolgár megtalálja a neki megfelelő mozgáslehetőséget, amit akár mint versenyző, akár egészsége megóvása, kondíciójának megőrzése, a hosszabb élet érdekében önkéntesen, öntevékenyen végez.

Ezért arra kérem a T. Szekciót, javasolja, hogy a kongresszusi ajánlások jobban, hangsúlyozottabban emeljék ki a testi nevelés fontosságát, és kérjék fel az állami és társadalmi szervezeteket a testi nevelés gyorsabb ütemű fejlesztésére.

III. SZEKCIÓ. TÉMA: A PEDAGÓGUSHIVATÁS ÉS -TOVÁBBKÉPZÉS

A szekció behatóan tanulmányozta a pedagógushivatás mai problémáit, foglalkozott a pedagógusképzéssel és -továbbképzéssel.

Aczél György, az MSZMP KB titkára:

DR. BÓDOSI MIHÁLYNÉ
intézeti tanár
Tanítóképző Intézet, Kaposvár

A Magyar Pedagógiai Társaság Testi Nevelési Szakosztálya nevében a Tanítóképző Intézetben folyó levelező oktatás ügyében kívánom felszólalásomat megtenni.

Mindannyiunk előtt ismert tény az, hogy a tanítóképző intézetekben folyó levelező oktatás jelenlegi formája rossz. A hallgatók felkészültsége hiányos, bizonytalan. Már maga az a tény, hogy nem nyertek más intézményeknél felvételt éppen gyenge középiskolai és felvételi eredményeik miatt, azt jelenti, hogy bizonyos hátránnyal indulnak. Ehhez járulnak a többnyire rossz tárgyi feltételek, az egyéni elfoglaltság: iskola, család, a magárautaltság stb. Felkészültség szempontjából, állíthatom, legmostohább helyzetben a testnevelés tárgya van. Ugyanis más elméleti tárgyakat (az előbb említett nehézségek mellett) ha hiányosan is, de valahogyan jegyzetből csak megtanulják. A gyakorlati foglalkozás tanára mintadarabok elkészítésével, a rajz tanára rajzok beadásával valamelyes képet mégis alkothat magának a hallgató felkészültségéről.

A testnevelés gyakorlati tárgy, de csak elméletből felel a jelölt, és érdemjegyet kap testnevelésből, sőt oklevelet is, mely őt a testnevelés oktatására jogosítja — anélkül, hogy egyetlen gyakorlatot bemutatott volna. Gyakorlati tanítást e tárgyból még csak nem is látott. Egy félévben egyszeri alkalommal 2 órát kap a testnevelés tárgykonzultáció formájában. Ebben a 2 órában „intézzük el" az általános iskola alsó tagozatos testneveléspedagógiáját, -didaktikáját. (Az egyetemen kiegészítő szakon — jóval kevesebb szaktárgy mellett — évenként 6×3 napos konzultációt tartanak.) Bizonyosan vannak a jelenlevők között olyanok, akik emlékeznek arra, hogy az 1947, 1948, 1949-es években képeztünk szaktanárokat nyári 6 hetes bentlakásos tanfolyamokon három éven keresztül. Mint a Pécsi Peda-

gógiai Főiskola tanára vettem részt ilyen oktatásban, és bár már kész pedagógusokat kaptunk jelöltként, mégis ahhoz, hogy csak egy szakra oktassuk őket, három nyár kemény munkájára volt szükség.

Javaslatom tehát: A megye székhelyén konzultációs központokat lehetne létesíteni. Itt vagy az intézet tanárai, vagy helyi szakemberek segítenék a hallgatókat felkészülésükben. (Így a jelöltek többségét megkímélnénk a hosszú utazás fáradalmaitól, s az ezzel járó munkanapkiesések megszűnését, illetve a megnövekedett időtartamú konzultációk céljait szolgálnánk.)

Évenként 10—12 napos tanfolyamot kellene tartani a levelező hallgatók részére. Így gyakorlati oktatásra is sor kerülhetne testnevelésből. Természetesen a többi gyakorlati tárgy is nyerne általa, gondolok itt pl. az oktatási technikai eszközök, a rajz, az ének stb. tárgyakra. Sor kerülhetne itt bemutató tanításokra, valamint a felmerült problémák tisztázására.

Hangsúlyozni szeretném, hogy a fenti javaslatunktól függetlenül továbbra is az a meggyőződésünk, hogy a képesítés nélküli tanítói, nevelői beosztások mielőbbi megszüntetését s ezzel a levelező oktatásban részt vevők számának csökkentését kellene elérni. Hogy a középiskolában annyit kell pótolni az általános iskolában elmulasztottak miatt, hogy az egyetemeken és főiskolákon viszont a középiskolák mulasztásait kell pótolni — annak okát az alapok hiányos lerakásában kell keresnünk. Az általános iskola alsó tagozatában éppen a legkiválóbb, legmegbízhatóbb pedagógusokra lenne szükség.

A továbbiakban a Magyar Pedagógiai Társaság Testi Nevelési Szakosztályának véleményét az egyszakos tanárképzés kérdésében tolmácsolom.

A jelen igényeinek, a jövő terveinek minél tökéletesebb kielégítése miatt valamennyi érdekelt szerv képviselőinek részvételével előzetes felmérés, elvi és gyakorlati tájékozódás után foglaljanak állást az egy-két vagy több szakos tanárképzés ügyében. Ezek a szervek lehetnek: Művelődésügyi Minisztérium, Magyar Pedagógiai Társaság, MTS, Testnevelési Főiskola, Tanárképző Főiskola, Tanítóképző Intézetek, Országos Pedagógiai Intézet stb.

A szakosztály aggódva vette tudomásul a Művelődésügyi Minisztérium várható döntését, mely szerint bevezetik az egyszakos tanárképzést testnevelésből. Indokaink:

1. Pontos felmérést kell végezni, milyen a gyakorlati igény ezzel kapcsolatban.

2. Tanárhiány testnevelési szakosokból főként kisebb településeken mutatkozik. Csak testnevelésből a tanár óraszáma nem elégíthető ki, még 1—8. o. esetén sem.

3. Ebben az évben a Tanítóképző Intézetben új program szerinti oktatás kezdődött. Heti négy órában, speciálkollégium keretében a jelölt testnevelésből külön képzésben részesül. Majd mint gyakorló pedagógus, egy általános iskola alsó tagozatában a testnevelést a saját osztályán kívül a többi osztályokban is elláthatja, míg a rajzot, éneket osztályában egy másik nevelő látja majd el. Az egyszakos tanárképzés ennek az előbb említett képzésnek ellentmondani látszik.

4. Az alsó tagozat játékos módszere, sajátos nyelvezete miatt nehezen képzelhető el, hogy ugyanaz a tanár lássa el mindkét tagozaton az órákat, aki ezen túl a sportkörben is minőségi munkát végez.

5. A differenciált igények kielégítése érdekében is jobb megoldás, ha egy iskolában több a testnevelést tanító pedagógus. Így jobban eloszlik a munka: jobban ellátják a testnevelési órákat, vezetik a szakkört, segítik a falusi, városi sportköröket, szakosztályokat.

6. Ne felejtsük el, hogy a testnevelés oktatása, az edzések intenzív megtartása olyan fizikai megterhelést jelent a tanár számára, mely idősebb korában komoly problémát okoz. Az egyszakos tanárképzés kizárja annak lehetőségét, hogy a már testnevelést ellátni nem tudó tanárt (akár sérülés, akár idősebb kora miatt) foglalkoztatni lehessen.

7. Az egyszakos tanár esetében éppen azért, mert csak testnevelést oktat, jobban

fennáll az elszigetelődés veszélye a többi nevelő között, társadalmi rangja is csökkenhet.

8. Szakosztályunkban kifejezésre jutott viszont olyan vélemény is, hogy a több szakos tanár képzésének esetleg megvan az a veszélye, hogy a testnevelés rovására a tanár másik szakjának oktatását helyezi előtérbe.

Összegezve: A szakosztály a fent említettek miatt nem látja kellően indokoltnak az egyszakos képzést. Későbbi bevezetését pedig szélesebb körű, alaposabb tájékozódás után látja csak helyesnek.

DR. NAGY GYÖRGY
főiskolai adjunktus
Országos Pedagógiai Intézet, Budapest

A testnevelő tanárok továbbképzése — ennek problémáival az Országos Pedagógiai Intézet Testnevelési Tanszéke is foglalkozik — több olyan kérdést vetett fel, amelyeket megfontolás céljából érdemesnek tartunk a Tisztelt Ülés elé tárni feltéve, hogy valóban érdemesek is erre e gondolatok.

Az egység és különbözőség dialektikáját hangoztatni közhely, de a dialektika tudományát felhasználni és alkalmazni mindennapi munkánkban kötelesség. A képzés és a továbbképzés különbözik is egymástól, emellett azonban egységet is alkot, kölcsönhatásban van. A dinamikusabb, a gyakorlat problémáira érzékenyebben reagáló része ennek az egységes egésznek a továbbképzés, éppen ezért gyümölcsöző lehet, ha visszajelentés érkezik a képzést nyújtó felsőoktatási intézményekhez. Lényegesebb tapasztalataink a következők:

1. A testnevelő tanárok pedagógiai tevékenysége jórészt gyakorlati. Ezen azt értem, hogy cselekedtetéseken, azaz különböző sportágakból vett gyakorlatok elsajátíttatásán keresztül kell kibontakoztatniok a tanuló személyiségét. Feladatukban tehát a gyakorlatanyagot eszközként kell értékelniök és nem célként. E pedagógiai követelményt több esetben sajnálatosan háttérbe szorítja az eszköznek célként való értékelése. Ahol kétszakos képzés folyik, ott sokkal kevésbé áll fenn ennek a veszélye.

2. A pedagógiai gyakorlat rendkívül komplex. A tankönyvekben didaktikai okok miatt tiszta formában bemutatott pedagógiai elvek és törvények a valóságban összetetten jelentkeznek. Úgy is mondhatnánk, hogy a gyakorlat mindig gazdag változatát adja a sokféle elv és törvény együttes érvényesülésének. Tanárképzésünkben erre a szempontra nagy gondot kell fordítanunk, s az elmélet és gyakorlat kapcsolatát igényesen, tudományos elemzéseken keresztül bemutatnunk. Ilyen tevékenységre azok a pedagógusok képesek, akiknek a magas szintű elméleti képzettségük mellett alkalmuk volt az iskolai tanítás-nevelés mindennapi munkájában hosszabb ideig személyesen is részt venni.

3. Az iskolai testnevelő tanári s az egyesületi edzői tevékenység merőben különbözik egymástól. Sajnálatos, hogy e különbözőség a tudomány színvonalán csak hiányosan van kifejtve. Ennek következtében nem egy helyen az a szemlélet uralkodik, amelynek értelmében a testnevelő tanári iskolai munka az edzői tevékenységnek csak alacsonyabb szintű változata. Az ilyen nézet káros, és az alapképzés torz szemléletére utal. A megoldás azonban semmiképpen sem az — bár van erre példa —, hogy a testnevelést és a sportot mesterkélten, a valóságban nem létező tényezők alapján szétválasztjuk, mintegy válaszfalat húzván közéjük. Ezt a nézetet tudományosan bizonyítani nem lehet, továbbá a gyakorlat sem igazolja. Tartalmi azonosság mellett is lehet az oktatási módszerekben s az iskola sajátos nevelőmunkájából fakadó specifikumokban különbözőség.

4. Az iskolai testnevelés tartalmát képező mozgásanyag — természeténél fogva — egyenesen csábít arra, hogy a jelenség szintjén maradjunk, és nyelvtanilag helyes fogalmazásban írjuk le azt, ami a vizualitásban adva van. Ez azonban mégis csak a jelenség — legfeljebb precízen megfogalmazva —, de nem a lényeg. A lényeg csak

a mélyebb elemzések, kapcsolatfeltárások segítségével, azaz tudományos analízisek és szintézisek elvégzésével tárható fel. Sok vonatkozásban ma még adós ezen a téren hazai szakirodalmunk.

5. Lehetőséget kellene találni arra, hogy mind a külföldi, mind pedig a hazai kutatási eredmények növekvő részaránnyal kapjanak helyet az oktatási anyagokban.

6. Sürgetően szükség volna igényes, kísérleti tényeken és tudományos megfigyeléseken alapuló, elemző jellegű szaktanulmányoknak a jelenleginél lényegesen nagyobb volumenű megjelentetésére és széles körű publikálására.

IV. SZEKCIÓ. TÉMA: A NEVELÉSTUDOMÁNY HELYZETE, FELADATAI, INTÉZMÉNYEI, KAPCSOLATAI MÁS TUDOMÁNYOKKAL

A szekció a neveléstudomány különböző területeit (neveléselmélet, didaktika, neveléstörténet), a felsőoktatás, a felnőttnevelés problémáit elemezte, kitért más tudományokkal való kapcsolatára, valamint a tudományirányítás kérdéseire.

DR. TERÉNYI IMRE
főiskolai tanár, igazgató
Magyar Testnevelési Főiskola, Budapest

Az emberiség nagy humanista nevelői, köztük a marxizmus-leninizmus klasszikusai az ember harmonikus, illetve szocialista nevelése szerves részének, fontos feladatának tekintették a testi nevelést.

A Témabizottság jelentése helyesen mutat rá, hogy az elmúlt 25 esztendőben kialakult hazánkban a szocialista nevelési rendszer, s benne alapjában érvényesül a marxizmus—leninizmus tanítása. Ez vonatkozik a testi nevelésre is, bár hozzá kell tenni, hogy csak bizonyos vonatkozásban. Neveléstudományunk kellő helyt ad a testi nevelésnek a szocialista nevelés elméletén belül, de a gyakorlatban ettől eltérő a helyzet. A testi nevelés háttérbe szorul az oktatás és a tudomány jelenlegi gyakorlatában, és még messze van attól, hogy kijelölt feladatát betölthesse. Gondoljunk csak arra, hogy miközben állandóan fokozódik a tanulóifjúság szellemi megterhelése, a testi nevelés alig fejlődik. Mennyiségileg kifejezve ez úgy fest, hogy például az általános iskolában heti 30—36 óra szellemi megterhelés áll szemben heti 2 óra testneveléssel. Minőségileg is növekszik a távolság a szellemi és testi nevelés között. Az olyan intenzív tanítási módszerek, mint például az új matematikai oktatási módszer, szellemileg fokozottan kimerítik a fiatalokat. Ha ezt a módszert minden tantárgyban bevezetik, és a testi nevelés helyzete változatlan marad, ifjúságunk szellemileg megkárosodhat. Tegyük mindehhez hozzá az emberi fizikumra negatívan ható egyéb tényezőket, az urbanizáció hátrányait stb., és máris súlyos valóságként fenyeget az emberiség biológiai leromlásának veszélye.

Ez a tényleges helyzet. Ezért mi, testnevelők, örülünk annak, hogy a jelentés — bár csak néhány szóval, de — találóan foglalkozik a testi nevelés ügyével. Eszerint a neveléstudomány új elméleti koncepció kidolgozásán munkálkodik, amelyben felhívja majd a figyelmet néhány szembetűnő aránytalanságra és az ebből adódó feladatokra. „Különösen fontosnak mutatkozik — írja a jelentés — a testi és esztétikai nevelés elhanyagolt voltának felszámolása..." Ez így igaz. Oktatási rendszerünk mindaddig nem nevezhető korszerűnek, amíg a testi nevelés a jelenlegi, elmaradott állapotában van.

Az elmaradottságnak szemléleti és anyagi okai egyaránt vannak, és ezek egyenként is több tényezőre vezethetők vissza. Most csupán egy komponensre, a testneveléstudomány nem kielégítő állapotára hívom fel a figyelmet.

A testneveléssel és sporttal kapcsolatos tudományos kutatások hazánkban a múlt században kezdődtek el. Azóta sok tapasztalat halmozódott fel, jelentős elméleti és tudományos művek jelentek meg, lényegé-

ben rendszerbe foglalták a neveléstudomány ismereteit, nagyjából tisztázták a céljával, tárgyával és módszerével kapcsolatos kérdéseket. Megállapították, hogy az egyes tudományágakon belül kialakult testkulturális specifikumokból, illetve azok szintéziséből jött létre, intenzíven fejlődik, és állandóan fokozódik interdiszciplináris összetettsége.

A testnevelés-tudomány, mint emberközpontú tudomány, a természet- és társadalomtudományok területéről egyaránt meríti tapasztalatait. Mégis elsősorban társadalomtudománynak tekinthető, amely a neveléstudományokhoz áll legközelebb. Önálló mozgásrendszere van. Tárgya az ember mint pszichofizikai egység, a természethez való viszonyában. Feladata az általános testi és szellemi fejlődés, az egészség, a munkaképesség elősegítése a gyermekkortól az idős korig.

Hazánkban az 1954-ben alakult Testnevelési Tudományos Tanács irányítja és koordinálja azt a néhány kutatóbázist, amely közül legjelentősebb a Magyar Testnevelési Főiskola, valamint az Országos Testnevelési és Sportegészségügyi Intézet. A Főiskola tanszékeit az Akadémia 1965-ben hivatalos kutatóhelyekké minősítette. 1969-ben megalakult a Főiskola Tudományos Kutató Intézete, valamint Szakkönyvtári és Dokumentációs Központja. A Főiskola tudományos munkájában a kutatók mellett az oktatók is részt vesznek. A „Bevezetés a tudományos kutatásba" c. tantárgy keretében, valamint a tudományos diákkörökben a hallgatóknak lehetőségük van a kutatási alapismeretek elsajátítására, az önálló kereső-kutató gondolkodás kifejlesztésére.

Az utóbbi időben napirendre került a Testnevelési Főiskola egyetemi jellegű főiskolává való átszervezése. A testi nevelés mint a szocialista nevelés szerves része a felsőoktatásnak is önálló területe, amelyben a legmagasabb szintű képzésnek, egyetemi képzésnek kellene lenni. A terv megvalósítása lehetővé tenné tudományos címek és fokozatok elnyerését a testnevelés tárgykörében, amire jelenleg csak külföldön van lehetőség.

A testnevelés-tudomány fejlődésének ütemében hazánk sok szocialista és kapitalista országhoz képest lemaradt. Tudjuk, hogy minden fiatal tudományágnak meg kell küzdenie elismertetéséért, de úgy gondoljuk, hogy ennek a magyar testnevelés-tudomány tekintetében is eljött már az ideje. Külföldön a testnevelés-tudománnyal foglalkozó intézetek százai működnek sok ezer tudományos kutatóval, akik évente a publikációk tízezreit jelentetik meg. Segítségükkel az élsportolók egyre magasabbra emelik az ember fizikai teljesítőképességének határait. De miért csak külföldön, és miért csak az élsport területén fejlődik intenzíven a testnevelés-tudomány? Miért nem szolgálja jobban az emberiség testi nevelését, jobb szellemi és testi állapotának elérését? Hiszen az élsport tapasztalatai felhasználhatók az iskolai testnevelésben és sportban és más területeken is.

Az MSZMP tudománypolitikai irányelveit a testnevelők örömmel fogadták, mert azok egész szelleméből a felsőoktatási tudományos kutatómunka támogatása és az olyan fiatal tudományágak megsegítése árad, mint amilyen például a testnevelés-tudomány.

Az irányelvek alapján megindult a tudományszervezés reformja, s bízunk benne, hogy ennek keretében a testnevelés-tudomány fejlesztésére is sor kerül. A testnevelés-tudomány csak úgy láthatja el a feladatát, ha ehhez teljes erkölcsi elismerést és nagyobb anyagi segítséget kaphat, ha a jövőben mint önálló, hivatalosan elismert szaktudomány működhet. Természetesen a testnevelés-tudománnyal foglalkozó szerveknek és személyeknek belsőleg is elő kell segíteniök a fejlődést. Az eddig megtett utat, amely még sok tapasztalatot rejt magában, a tudománytörténeti és tartalmi vonatkozásban egyaránt összegezni kell, és hosszabb időre, prognosztikusan meg kell határozni feladatainkat.

Bízunk benne, hogy a következő 25 évben megváltozik a testi nevelés helyzete,

hiszen a társadalmi, technikai és tudományos forradalom egyre nagyobb léptekkel halad előre, a munka- és létfeltételek gyökeresen átalakulnak, és ezzel együtt megváltoznak az oktatásügy feladatai is. A társadalmi átalakulások azt követelik, hogy a szocialista ember személyiségének sokoldalú kibontakoztatására fordítsuk a legnagyobb figyelmet. Ezért a műveltségi eszményt felül kell vizsgálni. Fogalmán belül — az általános és szakmai műveltség mellett — nagyobb súlyt kell helyezni a testedzésre és sportolásra. Még ma nagy bátorság kell ahhoz, hogy kijelentsük: a kommunista társadalomban a testi nevelés minden ember mindennapos tevékenységévé válik. Pedig ez törvényszerűen következik a kommunista munka jellegéből.

A kommunista munka szellemileg és testileg egyaránt magasfokúan képzett embert kíván. Az ember szervezete évezredek élet- és munkakörülményeinek hatása alatt alakult ki. A munka nemcsak szellemünket, hanem testünket, csont- és idegrendszerünket, izomzatunkat, belső szerveink működését is átalakította. Ha pedig a munka egyre könnyebbé válik, illetve ha csökken a fizikai és növekszik a szellemi megterhelés, akkor a munka helyett csak a tudományos alapokon nyugvó testi nevelés biztosíthatja az emberi szervezet számára a szükséges fizikai megterhelést. A testi nevelés megakadályozhatja a már említett biológiai leromlást, hozzájárulhat az idegrendszer felfrissítéséhez, nagy szerepe lehet az egészség nevelésében és a szabad idő kulturált eltöltésében is, bár hiba lenne funkcióját e feladatokra leszűkíteni.

Tisztelt Neveléstudományi Szekció!

A Magyar Pedagógiai Társaság Testi Nevelési Szakosztálya nevében kérem, hogy a kongresszusi ajánlásokba a testi neveléssel kapcsolatban az alábbi gondolatok kerüljenek be:

1. Oktatásügyi szerveink tűzzék napirendre a testi nevelés perspektivikus fejlesztésének ügyét, és e munkába — a testnevelők mellett — vonják be a neveléstudomány legkiválóbb szakembereit.

2. A Magyar Tudományos Akadémia ismerje el a testnevelés-tudományt önálló tudományágként, hozza létre az Akadémia Testnevelési Tudományos Bizottságát, és biztosítsa a lehetőséget, hogy a testnevelés tárgyköréből tudományos címet és fokozatot lehessen elnyerni.

V. SZEKCIÓ. TÉMA: A KÖZOKTATÁSI IRÁNYÍTÁS KORSZERŰSÍTÉSE

A szekció megvizsgálta az irányítás korszerűsítésének időszerűségét, a fejlesztés lehetőségeit, az irányítás szervezetének továbbfejlesztési lehetőségeit, foglalkozott a felügyelet, az iskolavezetés problémáival.

A szekció ülésén a téma jellegéből adódóan szűkebb szakmai kérdéseket érintő hozzászólás nem hangzott el. A szekció által tárgyalt kérdéskör azonban értelemszerűen fontos szakterületünk szempontjából is.

* * *

A Kongresszus befejezte munkáját. A témabizottsági jelentések és az ajánlások *együttesen* képezik a Kongresszus alapvető dokumentumait. Örömmel és megelégedéssel vettük tudomásul, hogy a testi nevelés problémái sokoldalú megvilágításban szerepeltek e dokumentumokban. A munka neheze azonban csak ezután következik: a megvalósítás. A Kongresszus ezért fordul kéréssel a pedagógusokhoz, hogy *„biztatást merítve az elmúlt negyedszázad eredményeiből, tegyenek meg minden tőlük telhetőt a ma nagy- és a történelmi holnap még nagyobb szabású pedagógiai feladatainak megoldása érdekében"*.

MTI Fotó - Szebelédy Géza felvételei

Lenin a testi nevelésről

TAKÁCS FERENC

A Lenin-centenárium alkalmából már megemlékeztünk lapunkban a nagy forradalmár gondolkodóról. Abban a szubjektív hangvételű cikkben a szerző tiltakozott — helyesen — a Leninből „modern sportosított bálványt" faragó dicsőítő írások ellen. Anélkül, hogy mi is beleesnénk e vulgarizáló és — sokszor jó szándéka ellenére is — félrevezető, erőltetett „sportosítás" hibájába, néhány gondolatot szeretnénk kiemelni a lenini életműből, amely a testi nevelés problémáját érinti. Tehát nem a „sportoló" Lenint mutatjuk be, hanem a gondolkodót és az államfőt, aki mindig nagy figyelmet fordított a pedagógiai feladatok megoldására és ezen belül a fiatalság és a felnőtt dolgozók testi nevelésére.

Felvetődhet a kérdés: írt-e Lenin egyáltalán a testi nevelésről? Aki elolvassa Lenin fontosabb műveit és leveleit, az egyértelműen igennel fog felelni erre a kérdésre. Lenint szinte minden érdekelte, így érthető, hogy nem kerülte el figyelmét az egészséges, erős test kialakítása, a testi nevelés fejlesztése sem. És a zseniális alkotók tulajdonsága az, hogy ha valamilyen területtel csak kicsit is foglalkoznak, akkor ott — elszórt megjegyzéseikkel is — maradandó értéket hoznak létre. A testi nevelést illetően számos ilyen értékes megjegyzés maradt ránk Lenintől. Kár lenne, ha hagynánk ezeket feledésbe merülni és kárbaveszni.

*

Marxnak a „Góthai program kritikája" című művét tanulmányozva írt először Lenin a testi nevelésről. A cári Oroszország oktatáspolitikáját bírálva rámutatott a sokoldalú testi fejlettség fontosságára a kommunista társadalom kivívása és felépítése szempontjából. Az „Adalékok az OSZDMP programjának kidolgozásában" című pártprogram tervezetében szintén kiemeli a harmonikusan fejlett test és az egészség megszerzésének, illetve megőrzésének jelentőségét. Lenin ezekben a korai írásokban világosan kifejtette a testi és a szellemi nevelés egységét. Az egészség fogalma nála mélyen szociális tartalmat kap, és rámutat továbbá Lenin arra, hogy az emberek testi fejlettségének foka szorosan összefügg az adott társadalom termelési viszonyaival.

„A kapitalizmus fejlődése Oroszországban" című klasszikus munkájában Lenin jól ábrázolja, és adatokkal is alátámasztja a feudalizmussal összefonódó orosz kapitalizmus testet elnyomorító hatását. A profit növelését szolgáló egyre fokozódó kizsákmányolás olyan viszonyokat teremt, amelyben a dolgozók életmódja elviselhetetlenül romlik, és tömeges testi elkorcsosodás jön létre. Lenin megállapítja, hogy ezt az áldatlan állapotot a kapitalista társadalom nem képes végleg megszüntetni semmilyen *rekreációs* szólammal. Az egész népre kiterjedő egészséges életmód kialakításának lehetősége, a testi képességek fejlesztése tömeges méretekben csak a kizsákmányolástól mentes társadalomban lehetséges, ahol társadalmi üggyé kell hogy váljon a testkultúra.

Lenin más műveiben, beszédeiben is foglalkozott a dolgozók testi állapotának kérdésével. Elemezte a lakásviszonyok, a munkahelyi feltételek, a női és gyermekmunka problémáit a testnevelés szempontjából. Engelsnek a „Lehetséges-e Európát leszerelni?" című írását jegyzetelve Lenin különös figyelmet szentelt annak a fejezetnek, amelyben Engels az iskolás tanulók testnevelésének szükségességéről írt.

Behatóan tanulmányozta Lenin az amerikai Taylor-féle rendszer káros hatását is, és mintegy összegzésül megállapította: „a

tőkés munkamegosztás megtöri és elnyomorítja az embert." A különböző nyugati munkamódszerek vizsgálata során került Lenin kezébe F. B. Gilbreth „A mozgástanulmány mint a nemzeti vagyon gyarapításának eszköze" című könyve, amelyhez a testnevelés szempontjából is érdekes megjegyzéseket fűzött. Lenin „munkatudománynak" nevezi azt a törekvést, hogy a legkorszerűbb eszközökkel tanulmányozzák a gyártási fázisok egyes mozdulatait azért, hogy kiküszöböljenek „minden felesleges vagy célszerűtlen mozdulatot". Az amerikai szerző könyvében megállapítja, hogy a mozgástanulmányok „jellemző eredményeként fokozatosan áthidalták az iskola és a gyár között tátongó szakadékot. A beható vizsgálatok azt bizonyítják, hogy mechanikai szempontból sokkal nagyobb a hasonlóság az egyes ipari szakmák, sőt még a szellemi foglalkozások között is, mint ezt eddig lehetőnek tartottuk. Az iparnak egyre több és több kifejlett kézügyességgel rendelkező fiatalra lesz szüksége, vagyis az izmokat úgy kell edzeni, hogy azok könnyen és gyorsan megfeleljenek a szakmunka igényeinek." Lenin az idézett szöveghez hozzáfűzi — és a lap szélére odaírja a sajátos NB-t, vagyis a „jól jegyezd meg" jelet —, hogy a speciális munkafolyamatoknak megfelelő mozgáskészséget „az elemi iskolákban kell tanítani". Hozzátehetnénk azt, hogy elsősorban az iparitanuló-iskolák testnevelésében kellene a speciális mozgáskészségeket kifejleszteni. Van is erre törekvés a Szovjetunióban és nálunk is, de a testnevelés oktatás és a termelőmunka szorosabb kapcsolatát illetően — úgy véljük — még nagyon sok tennivalónk van.

Leninnek számunkra jelentős következő munkája az OSZDMP 1903-ban tartott kongresszusán írt programtervezete. Nagyon jellemző Leninre, hogy programjában a testnevelés és az egészségügy kérdését nem pusztán orvosi-biológiai szempontból közelítette meg — mint a legtöbb polgári teoretikus —, hanem szoros kapcsolatba hozta a társadalom forradalmi átalakításával, és alárendelte a hatalom megszerzéséért folytatott harcnak. Felszólalásaiban és leveleiben is gyakran hangoztatta Lenin, hogy a testnevelés milyen fontos a forradalmár számára. A forradalmárnak erősnek és szívósnak kell lennie, helyes életmódot kell folytatnia, melynek egyik legfontosabb eszköze a testgyakorlás.

Lenin a forradalom győzelme után is nagyon lényegesnek tartotta — elsősorban az intervenciós támadások miatt — a lakosság egészségének fejlesztését. Érthető módon ebben az időben Lenin a testkultúra egyes problémáit főként a harcászati dekrétumokban érintette, mivel a fiatal szovjet állam védelme ezt követelte. Lenin 1918 áprilisában dekrétumot adott ki „A kötelező harcászati oktatásról", amelynek értelmében országszerte létrehozták a hadioktatás intézményét: az ún. VSZEVOBUCS-ot. Ez az előkészítő katonai oktatás szervesen magában foglalta a testnevelést és a sportot is. Egyik beszédében Lenin így határozta meg a VSZEVOBUCS feladatát: „Az első: meg kell tisztítani a vszevobucsista testnevelők sorait az ellenséges, idegen elemektől, a második: komolyan kell venni a testnevelés és a harcászati felkészítés általános és kötelező jellegét, amelynek érdekében be kell vonni a testnevelésbe a munkás-paraszt ifjúság minél nagyobb tömegeit, a harmadik: össze kell kötni a testnevelési és harcászati kiképzést a kommunista neveléssel, el kell érni a helyi tanácsok, a Komszomol-szervezetek és a szakszervezetek együttműködését a dolgozók testi, valamint harcászati felkészítésében." E feladatok helyes megoldásához megfelelő, jól képzett testnevelőkre volt szükség, ezért Lenin utasítására 1918-ban tanfolyamokat szerveztek. A testi nevelés egyik fontos tényezőjének tekintette Lenin a kulturális-higiéniai ismeretek és szokások széles körű propagálását, az élelmezés megjavítását, a gyermekek és az anyák egészségvédelmének javítását. Lenin szorgalmazta az üdülők építését és a körülményekhez képest minél jobb felszerelését, többek között sportpályákkal való ellátását. Személyesen segítette a moszkvai Testnevelési

Főiskola szervezési munkálatait, ő írta alá az alapító okmányt, és rögtön — még a háború alatt — javasolta, hogy kezdjék el a testnevelés tudományos kutatását.

A Komszomol III. kongresszusán mondott nagy jelentőségű beszédében Lenin meghatározta az ifjúsági szervezetek legfontosabb teendőit. Ennek alapján a kongresszus határozatot hozott a testi nevelésről is, amelyben leszögezte: „A felnövekvő nemzedék testi nevelése egyik legszükségesebb eleme az ifjúság kommunista nevelésének..." Ez volt tulajdonképpen az első olyan dokumentum, amely meghatározta a testnevelési és sportmozgalom pontos célját a szocialista társadalomban. A haza védelmét szolgáló katonai jellegű feladatok elvégzése után Lenin egyre inkább előtérbe helyezte a kulturális forradalom problémáit, így utolsó írásaiban már a testi nevelés és a sport kérdése is ebben az aspektusban vetődött fel.

Közismert tény, hogy Lenin rendkívül nagy gondot fordított az egészségügyi helyzet javítására, a profilaktikára, az iskolaegészség-ügyre, a rekreációra, a kötelező testnevelés oktatására, a fogyatékos gyermekek nevelésére stb. Hogy miért tartotta lényegesnek az ifjúság sokoldalú testi képzését, erre a kérdésre maga felel: „Éppen ez előtt az ifjúság előtt áll a kommunizmus ügyének befejezése, és ehhez erősen, egészségesen, acélidegekkel és vasizmokkal kell hozzáfogni."

Nincs módunkban tovább elemezni a Lenin nevéhez fűződő testi neveléssel kapcsolatos megállapításokat, elveket és rendeleteket. Befejezésül csupán még egy problémát szeretnénk exponálni, amely napjainkra is érvényes és tanulságos lehet. Lenin világosan látta, és mindig hangsúlyozta, hogy a szocialista társadalom testnevelési és sportmozgalmának legfontosabb feladata a testkultúra tömegméretű elterjesztése, minden ember egészségének védése a testnevelés sajátos eszközeivel. A kizsákmányolástól mentes szocialista társadalomban megvan erre a lehetőség. De a lehetőség még nem valóság. Éppen akkor járunk el Lenin szellemének megfelelően — akitől távol állt minden illuzorikus ábrándozás —, ha ezt a lehetőséget minél előbb realizáljuk. És e téren van még sok tennivalónk. Tudjuk jól, hogy oktatási intézményeinkben még csak részben van meg a testedzés lehetősége. Az általános iskolák mintegy 40 százalékában nem folyik rendszeres sporttevékenység, megoldatlan lényegében a tömeges sportolás az ipari tanuló-iskolákban és a középiskolákban is, az egyetemekről nem is beszélve. Folytathatnánk a felsorolást, de úgy véljük, ezekből az adatokból is kitűnik, hogy a szabad idő és a testkultúra összekapcsolásának, a tömeges sportolás elterjesztésének nincs még meg teljes egészében az objektív, a személyi és a tudati feltétele.

Véleményünk szerint, ha Lenin testi neveléssel kapcsolatos írásainak lényegét akarnánk kiemelni, akkor éppen a fent említett probléma lenne az. Vagyis: a szocialista testnevelési és sportmozgalom fejlődésének — Lenin közismert kifejezését használva — „döntő láncszeme" a tömegtestnevelés objektív és szubjektív feltételeinek megteremtése, korra és nemre való tekintet nélkül minden ember egészségvédelme a rendszeres testgyakorlás révén.

A középiskolai testnevelés Franciaországban (III)

NYIRI JÁNOS

Ebben a fejezetben a tanterv II. fejezetében előírt torna (sporttorna, alaptorna) és a tánc (francia és külföldi népi táncok) ismertetésével foglalkozunk.

I. Sporttorna

A sporttorna az E. P. S. (jelvényszerző mozgalom) programjában fontos szerepet tölt be sajátos jellegénél és nagy nevelőértékénél fogva. Fejleszti az esztétikai érzéket, ami elsősorban a szépség kifejezésére irányuló mozdulatok magas szintű mozgásügyességgel végrehajtott kivitelezésben, a tökéletességre való törekvésben nyilvánul meg.

Ellentétben más sportágakkal — különösen az atlétikával — a sporttorna feltételezi egy fokozatosan nehezedő, nagyszámú gyakorlatelem elsajátítását, melyeket a tornász különbözőképpen kapcsol össze a mind teljesebb gyakorlatanyag megvalósítása érdekében.

A sporttorna a test és annak térbeli helyzetei, a gerinc és a csigolyák szükségszerűen jó helyzete, a végtagok és a törzs mozgatása, a koordináció és a ritmus egyre tökéletesebb megismerésére támaszkodik.

A sporttornában a tanítványok korát és a megközelített nehézségi fokot mindig figyelembe kell venni.

A sporttorna élő és változó nevelési formákat alkalmaz, mivel elveti a statikus gyakorlatok helytelen használatát, és dinamikusan alkalmazza a különféle eszközöket, és alakítja ki a tornaszerek feletti magasfokú uralmat.

A sporttorna az egyéb sportágaktól eltérően az alábbi többlettevékenységet igényli és fejleszti:

— magas szintű együttes munka, amelyben egyidejűleg részt vehet egy osztály egésze, s például hangszeres kísérettel kiválóan alkalmas a gyakorlatok megtanulásához;

— sajátos minőségi munkát igényel;

— segítségadás és a hibajavítás kollektív és rendszeres megszerzése;

— időszakos egyéni és csapatversenyek, melyek eredményei a tanulók testnevelési értékelésének fontos részjegyeit képezik.

A tanterv szükségesnek tartja a tanulók figyelmét arra fordítani, hogy a versenyek megszervezésében és a különböző versenyek lebonyolításában a legnagyobb felelősséggel vegyenek részt.

Hatodik—ötödik osztály anyaga

Az egységes és az elemző módszerek kiegészítő alkalmazásával általánosan és egységes formában is elérhető:

1. A kéziszerekkel való megismerkedés; talajgyakorlatok.

2. A test térben való szokatlan helyzeteinek a fogalma és a hajlás érzése.

3. Az egyensúlyérzés kifejlesztése különféle helyzetek alapján.

4. A magasságok érzékelése, küzdelem a gátlások ellen:

— elemző úton: pontos mozdulatokra való együttes rávezetés:

a) a gerincoszlop lokalizált mozgatása;

b) hibajavítás;

c) a végrehajtás ritmusának fogalma;

d) biztos talajérés (a gerinc összenyomódásának és megrázkódtatásának elkerülésére).

5. A segítségadás és a javítás első előtanulmányai.

6. Az életkorból adódó lazaság megőrzése és annak elővigyázatos fokozása.

Talajtorna (fiúk és leányok)

A következő sorozatokat már a hatodik osztálytól kell alkalmazni:

1. Egyszerű és ritmikus helyváltoztatások.
a) Helyváltoztatások járással, futással, szökdeléssel.
b) Fordulatok és forgások.
c) Tánclépések (csak leányok).

2. Ugrások és szökdelések.
a) Szökdelések helyben vagy helyváltoztatás közben.
b) Ugrások helyben vagy helyváltoztatás közben.

3. A végtagok és a törzs koordinált gyakorlatai (mint előkészítő gyakorlatok).
a) Alaphelyzet és lendítések.
b) Körzések, hajlítások, forgatások.
c) Lazító és izomerősítő gyakorlatok.

4. Támaszhelyzetek és azok változásai.
a) Támadóállások és azon áthaladások.
b) Kéz- és lábtámaszok mellső, oldal- és hátsó helyzetben.
c) Támaszváltoztatások.
d) Talajgyakorlatok.

5. Egyensúlygyakorlatok.
a) Mélyhelyzet.
b) Magashelyzet.
c) Kéztámaszok hajlított testtel.

6. Változó támaszpontok (guruló átfordulások, átfordulások stb.).
a) Előre.
b) Hátra.
c) Oldalra (cigánykerék).

7. Bevezetés a gyakorlatelemek összekapcsolásába és egyszerű gyakorlatfűzések.

A különböző fokozatokban a gyakorlatok kiválasztása meghatározott színvonalra hivatkozással a következők alapján történik:
— az iskolai sportbizonyítvány tornapróbái;
— az iskolai sportkapcsolatok, „kis csapatok" foka;
— a Francia Tornaszövetség „kezdő" foka.

Szertorna (fiúk)

1. Tornabak — ugrószekrény — tornaló.
— Nekifutás, elugrás rúgós dobbantódeszkáról.
— Egyszerű átugrások támasszal.
— Biztos talajérések.

2. Párhuzamos korlát.
— Egyszerű felugrások.
— Különféle előrehaladások.
— Lendületek hajlított támaszban.
— Haránt kézállás hajlított testtel.
— Egyszerű leugrások.

3. Nyújtó (alacsony nyújtón: a tanulóknak megfelelő magasság).
— Felugrások mellső támaszba.
— Alapgyakorlatok.
— Lendületek, fordulatok támaszból támaszba.
— Gyakorlatok hátsó ülőtartásban.
— Egyszerű leugrások.

Szertorna (leányok)

1. Tornabak — Ugrószekrény (mint a fiúknál).

2. Felemás korlát.
— A függés és a támaszhelyzetek megtanítása, kihasználva az egész korlátot (mindkét karfát).
— Alapvető felugrások és leugrások.
— Egyszerű átlendítések a karfákon és átmenetek egyik karfáról a másikra.
— Tornász támasz- és testhelyzetek.
— A támaszba lendülések és lendületek előkészítése.

3. Gerenda.
— Kezdetben az egyensúlyérzék fejlesztése, majd az ötödik osztály végén ügyesség kialakítása a helyváltoztatásokban, egyszerű támaszok és állások a gerendán. (Ez magában foglalja a vizuális ellenőrzés önellenőrzéssel való helyettesítését.)
— Felugrások rúgós deszka alkalmazásával.
— Leugrások, biztos talajérések.

A gyakorlatok kiválasztása a hatodik és ötödik osztályokban a Francia Tornaszövetség „kezdők" fokozata és az A. S. S. U. (jelvényszerző sportmozgalom) „Alapok" fokozata alapján történhet.

Mászás (fiúk és leányok)

— A szabályos mászókulcsolás elsajátítása.
— Gyorsmászás 3 méter magasra.
— Kitartó mászás.

Negyedik—harmadik—második osztályok anyaga

Az előző osztályokban elsajátított anyag lehetővé teszi fejlettebb, teljesebb és különleges technikai tanulmányok alkalmazását a kívánt tornaszeren.

Ugyanakkor az új elemek elsajátításakor emelnünk kell az ismétlések számát és a munka mennyiségét. A mozdulatelemek közötti kapcsolat, a ritmus és a gyakorlatláncok folytonosságának fogalmát rendszeresen kell fejleszteni (megállások és a mozgásszünetek megszüntetése).

Azzal egy időben, hogy nő a gyakorlatok nehézségi foka és az adódó balesetveszélyek száma, emelni kell a segítségadás és a hibajavítás hatékonyságát, ami szigorúbb ellenőrzést igényel.

1. Talajtorna

A gyakorlatok sora szorosan egyezik a hatodik és ötödik osztályokban tanultakkal, de magasabb nehézségi fokon ismételjük. Például: kéztámaszok nyújtott testtel, tigrisbukfenc előre, kézen átfordulás előre (fiúk), aráber ugrás előkészítése stb.

A gyakorlatok kiválasztása a hatodik és ötödik osztályos anyagoknál jelzett központi jelvényszerző és a Francia Tornaszövetség „közép"-fokú anyagai alapján történhet.

2. Szertorna (fiúk)

Ugrószekrény — „lóugrás".
Az előző gyakorlatok kiegészítése:
— a „rögzítés" elsajátítása;
— átugrás hosszában;
— a végső kinyúlás kívánalma.

Párhuzamos korlát.
Az előző gyakorlatokon kívül:
— nyújtott támaszba lendülések folyamatos bevezetése;
— guruló átfordulás a karfákon (előre, hátra);
— első próbálkozások a haránt kézállásra nyújtott testtel;
— nehezebb felugrások és leugrások.

Nyújtó.
Alacsony nyújtón kívül magas nyújtó alkalmazása is:
— támaszba lendülés és lendület támaszban;
— különféle gyakorlatok (a billenés gyorsítása);
— magas leugrások és pontos talajérések.

3. Szertorna (leányok)

Ugrószekrény — „lóugrás".
Az előző gyakorlatok kiegészítése:
— lóugrás keresztben;
— a vízszintes lebegőtámasszal;
— a végső kinyúlás és a pontos érkezés megkövetelése.

Felemás korlát.
Az előző szinten alkalmazott gyakorlatok kidolgozottabb formában és ezenkívül:
— forgások és fordulatok támaszban;
— forgások, fordulatok és félfordulatok fogásváltással;
— pedzések, kelepfellendülések stb.;
— nehezebb és magasabb leugrások;
— biztos talajraérkezések.

Gerenda.
Határozott formájú és nagyobb nehézségi fokú felugrások és leugrások.
— Gerendán végrehajtható talajtornaelemek beiktatása.

Ezen speciális elemek tanításához a gyakorlatok kiválasztása a negyedik, harmadik és második osztályokban az említett központi jelvényszerző versenyek és a Francia Tornaszövetség megfelelő anyaga alapján történhet.

4. Kötélmászás

Fiúk: 6 méter magasra szabályos mászókulcsolással;
— függeszkedés gyakorlása (második osztály).
Leányok: 3 méter magasra mászókulcsolással.

Első—befejező osztályok anyaga

A sporttorna gyakorlása ezekben az osztályokban főleg az olyan fiúk és leányok

részére előírt, akik ezt választják fő sportágnak. Ezáltal edzésjelleget ölt, és lehetővé teszi az érettségi (szabadon választható) tornakövetelményeinek megfelelő színvonal elérését és természetesen a tornaversenyeken való részvételt.

A gyakorlatok kiválasztása tehát az érettségi anyaghoz kötött, valamint a már az előző osztályoknál jelzett jelvényszerző „Juniors" és „Seniors" fokozataihoz és a Tornaszövetség megfelelő anyagához való alkalmazkodást.

Ebben a szellemben az edzésen fejleszteni kell egy teljes gyakorlat végrehajtásához szükséges állóképességet és a zenekísérettel történő gyakorlatok előadási módját.

A fiúk, akik a „Sporttornát" választották, az előző osztályokban tanult szereken kívül még végrehajthatnak:
— gyűrűgyakorlatokat;
— lólengési gyakorlatokat,
amelyek a tornaversenyek teljes anyagának részét alkotják.

II. Alaptorna

Az alaptorna célja a tökéletesítés, a test egyre kiválóbb kidolgozása, a harmonikus és esztétikus mozdulatok változatos körülmények között való végrehajtása.

Az iskolai tantervekben igen különböző formákban jelenhet meg a tanítványok neme, kora, ízlése és érdeklődése alapján:
— *Leányoknál:* az alaptorna gyakorlatanyaga az egész iskoláskorban a következőkön épülhet fel:
a) Torna jellegű gyakorlatok a sporttorna talajgyakorlatainak anyagából, de nem bemutatásra vagy versenyre felhasználva. Ezeket a gyakorlatokat kiegészíthetjük kéziszerekkel, mint pl. a labda, a buzogány, karika stb., és amikor lehet, zenekísérettel, de legalábbis sima ütemezéssel, ami teljes mértékben alkalmazkodik a mozgáshoz.
b) Az összes olyan előkészítő gyakorlatok, melyek közvetlenül a tánchoz szükségesek.
c) Bevezetés a lazítás technikájába.
— *Fiúknál:* a hatodik és az ötödik osztályokban kivételesen az előbb felsorolt formákban jelenhet meg az alaptorna.

Az iskoláskor végén a felserdült ifjak sajátos kívánságainak tud eleget tenni, miután akkor az izomműködés kibontakozásának megfelelő forma esztétikai kívánalma felé fordul. Ekkor átvesz a kulturizmustól néhány fejlett technikát, és nagymértékben folyamodik az izomerő gyakorlataihoz.

Tanévnyitó a TF-en

Megalapítása óta immár negyvenhatodszor hangzott el az ünnepélyes fogadalomtétel szövege: „Fogadom, hogy..." Az idén hatvanhét boldog fiú és leány zengte kórusban a szöveget, ők a „gólyák", az I. évfolyam hallgatói. Ezúttal több „aranydiplomás" is akadt. Ötvenéves testnevelőtanári tevékenységéért „aranydiplomával" tüntették ki: Pakesz Ágostont, Újvári Ferencet és Zsingor Lászlót. A három kitüntetett „öreg harcos" nevében Újvári Ferenc szólalt fel, és nagy tetszéssel fogadták közvetlen szavait, amelyben — sportnyelven szólva — átadta a „stafétabotot" a „gólyáknak", az új generáció legfiatalabb képviselőinek.

(—tf—)

Vikmann István felvétele

Elsőéves egyetemi hallgatók testnevelési előképzettsége

PÉTERFALVI LAJOS

Századunk technikai fejlődése, tudományos ismereteink kiszélesedése megköveteli, hogy ifjúságunkat a megváltozott modern életmódra készítsük fel. Az életszínvonal emelkedésével bekövetkezett elkényelmesedés, a megváltozott munkakörülmények, a különböző káros szenvedélyek rohamos terjedése mind jobban szükségessé teszik, hogy kialakítsuk az egészségesebb életformát, és fizikailag felkészültebbé tegyük a XX. és a jövő század emberét.

Az elmúlt két évtizedben több kísérlet történt ezek megvalósítására, és számtalan értekezleten foglalkoztak elméleti és gyakorlati szakembereink az oktatás reformjával, a testi nevelés időszerű kérdéseivel. Ennek egyik eredményeként 1952-ben hazánkban a felsőfokú intézményekben bevezetésre került a testnevelés „kötelező" tantárgyként.

A felsőfokú intézményekben folyó testi nevelésnek feladata, hogy sajátos és nélkülözhetetlen eszközeivel támogassa a szocialista értelmiség képzését, váljon szerves részévé az oktató-nevelő munkának, segítse elő a hallgatók egészségének megszilárdítását, fejlessze tovább a jövő szakembereinek erkölcsi-akarati tulajdonságait, közösségi szellemét, fizikai képességeit, mozgáskészségét, mélyítse el a sportági ismereteket, nyújtson szórakozást és felfrissülést, alakítsa ki a hallgatókban az állandó sportolás iránti igényt.

Felsőfokú intézményeinkben a sokrétű feladat és célkitűzés meghatározásán túl, az eddig elért eredményekkel azonban nem lehetünk elégedettek. Hasonlóan az általános és középiskoláinkban folyó testneveléshez, a feltételek itt sem biztosítottak, és a szellemi képzés mellett a testi nevelés háttérbe szorul. Köztudott, hogy nem állnak rendelkezésre a szükséges személyi, anyagi és létesítményfeltételek. A tantervek régiek, elavultak, nem veszik figyelembe a hallgatók érdeklődési körét, előképzettségét. Az órák vezetése sem mindig megfelelő, az oktatás formája nem „egyetemi" jellegű, általában középiskolai módszerekkel történik. Sokszor akadályozza felsőfokú intézményeinkben a testkultúra fejlődését az a szemlélet, hogy az értékelés és támogatás alapja sportmozgalmunkban legtöbbször a világversenyeken elért eredmények és helyezések.

Az elmúlt években az óvodától az egyetemig bezárólag történtek kísérletek a testi nevelés színvonalának emelésére, a korszerű oktatás kialakítására, készültek programok és új tantervek. A szakemberek körében napjainkban is folyik a vita, hogy a testi nevelésre készült iskolai tantervek megfelelnek-e a követelményeknek, biztosítják-e a célkitűzések megvalósítását, megoldják-e a fizikai képességek fejlesztését, kialakítanak-e megfelelő mozgáskészséget, és alkalmassá teszik-e a tanulókat az egyes sportágak űzéséhez szükséges technikai és taktikai tudás elsajátítására.

Sajnos a viták legtöbbször nem a valóságnak megfelelő, mérhető adatokra épülnek, hanem feltevésekre, vagy legjobb esetben egy-egy kiemelkedő vagy kedvezőtlen körülmények között levő iskola tanulóinak testi nevelését veszik figyelembe.

A Budapesti Műszaki Egyetem Testnevelési Tanszéke kísérleti jelleggel felmérést végzett az I. éves villamosmérnök-hallgatók testnevelési előképzettségéről. A felvett közel 600 hallgató az ország különböző középiskoláiból került ki. A felmérés célja volt egyrészt, hogy adatokat kapjunk a hallgatóknak az atlétika-, úszás- és sportjátékokban való felkészültségéről, általános fizikai képességeik fejlettségéről, másrészt lehetővé akartuk tenni, hogy a hallgatók a

szakosított testnevelés keretében a képességüknek és felkészültségüknek megfelelő sportágat választhassák.

A felmérés előtt kérdőíves módszerrel tájékozódtunk, és adatokat gyűjtöttünk a hallgatók előző sporttevékenységéről, igényeikről, érdeklődési körükről.

Tájékoztatásul közlünk néhány fontosabb adatot a felmérésből: az adatok felvétele egy fél éven keresztül tanulókörönként egy tanár vezetésével folyt. A szakágak felmérésére általában 3×2 óra állt rendelkezésre. Ahol a felmérendő anyag és a gyakorlat jellege lehetővé tette, a jobb eredmények érdekében versenyzési lehetőséget biztosítottunk. Az adatok feldolgozásánál figyelembe vettük, hogy a hallgatók középiskolai tanulmányaikat Budapesten vagy vidéken folytatták-e. Ezt az összehasonlítás érdekében külön is értékeltük.

Atletikai előképzettség

60 m síkfutás

A felmérés időfutamokban, az indítás tapssal, az időmérés tizedes órával történt.

Felvett adat

Férfi	470
Nő	100
Budapesti férfi	230
Vidéki férfi	240
Budapesti nő	59
Vidéki nő	41

Az elért eredmények átlaga férfiaknál 8,74 mp, nőknél 10,52 mp. A legjobb eredmény férfiaknál 7,6 mp, nőknél 8,8 mp. A leggyengébb eredmény férfiaknál 11,4 mp, nőknél 14,2 mp. A férfiaknál hárman voltak csak, akik 7,8 mp-et vagy ennél jobb eredményt értek el. 133-an futottak 7,8—8,5 mp között, 334-en 8,5 mp-nél gyengébb eredményt.

A nőknél hárman futottak 9,1 mp-et vagy ennél jobbat, 24-en 9,1—10 mp között, 73-man 10 mp-nél gyengébb időt, és két hallgatónő volt, aki a távot versenyszerűen nem futotta le.

A teljesítmények átlaga azoknál a hallgatóknál és hallgatónőknél jobb, akik középiskolai tanulmányaikat vidéki iskolában végezték, de ez lényeges eltérést nem mutat a budapesti iskolákhoz viszonyítva (8,70 mp:8,77 mp, illetve 10,39 mp:10,64 mp).

Súlylökés

A hallgatók 7,25 kg-os, a hallgatónők 4 kg-os súllyal a versenyszabályoknak megfelelő körből végezték a dobásokat. A három kísérlet közül a legjobb eredmény került értékelésre. Az egyes dobásokat a mérőszalaggal kijelölt jelzések alapján 5 cm-es pontossággal értékeltük.

Felvett adat

Férfi	472
Nő	94
Budapesti férfi	230
Vidéki férfi	242
Budapesti nő	53
Vidéki nő	41

Az elért eredmények átlaga férfiaknál 720 cm, a nőknél 607 cm. A legjobb eredmény férfiaknál 1150 cm, nőknél 850 cm. Az értékelésnél a leggyengébb eredmény férfiaknál 600 cm, nőknél 400 cm.

A férfiaknál egy hallgató ért el 11 m-t, 209-en löktek 7 m—11 m között, 231-en voltak, akik 6—7 m közötti eredményt értek el, és 31 hallgató a 6 m-es szintet sem tudta teljesíteni.

A nőknél is egy hallgatónő ért el 8 m-nél jobb eredményt, 26-an löktek 6—8 m között, 50 volt a 4—6 m közötti eredményt elérők száma, és 17-en a 4 m-es szintet sem tudták teljesíteni.

A súlylökésnél is a teljesítmények átlaga a vidéki hallgatók és hallgatónőknél jobb volt, mint a budapestieknél (721,4 cm:716,5 cm, illetve 620,2 cm:595,7 cm). A tanárok megfigyelése szerint 3—4% között volt azoknak a száma, akik megfelelő technikával hajtották végre a súlylökést.

Magasugrás

A kezdő magasság férfiaknál 120 cm, nőknél 80 cm. A magasságemelés 5 cm-enként történt. A magasugrást szabadon vá-

lasztott technikával hajthatták végre a hallgatók, a versenyszabályoknak megfelelően habszivacs ugróhelyen.

Felvett adat

Férfi	455
Nő	99
Budapesti férfi	227
Vidéki férfi	228
Budapesti nő	57
Vidéki nő	42

Az elért eredmények átlaga férfiaknál 138,2 cm, nőknél 111,0 cm. A legjobb eredmény férfiaknál 175,0 cm, nőknél 135,0 cm. Az értékelésnél a leggyengébb eredmény 120 cm, nőknél 80 cm. A férfiaknál hatan értek el 160 cm-es vagy ennél jobb eredményt. 218-an ugrották át a 135—155 cm közötti magasságot. 185-en értek el 120—130 cm közötti eredményt. 46-an (!) a 120 cm-es magasságot sem tudták teljesíteni.

A nőknél heten értek el 130 cm-es vagy ennél jobb eredményt. 51-en a 105—125 cm, 32-en pedig a 80—100 cm közötti magasságot ugrották át. 9-en voltak, akik a 80 cm-es szintet sem tudták teljesíteni. Ebben a versenyszámban is a vidéki férfiak és nők átlaga jobb volt, mint a budapestieké. Nagyobb eltérés a férfiaknál mutatkozott: 7,9 cm (142,2 cm:134,1 cm, illetve 112,3 cm:110 cm).

A szintet nem teljesítők között magasabb százalékban voltak a budapestiek. A tanárok megfigyelése szerint a kísérleteket 80—85%-ban lépőtechnikával hajtották végre a felmérés során.

Úszás

Elsődleges feladat az úszástudás eldöntése volt. Másodsorban vizsgálni kívántuk, hogy a hallgatók milyen úszásnemet sajátítottak el és ezekben a versenyszámokban 50 m-en milyen eredményeket érnek el.

Felvett adat

Férfi	463
Nő	102
Budapesti férfi	228
Vidéki férfi	235
Budapesti nő	60
Vidéki nő	42

A felmérés alapján megállapítható, hogy a férfiak közül 83 (17,9%), a nők közül 18 (17,7%) úszástudása nem volt megfelelő. Lényeges eltérés mutatkozott a budapesti és a vidéki hallgatók úszástudása között, a pestiek javára. A kezdő úszók közül a férfiaknál 10,5%, a nőknél 13,3% volt a budapesti, szemben a vidéki 25,1 és 23,8%-kal.

A hallgatók 50 m-es elért eredményei a különböző úszásnemben oly gyengék voltak, hogy értékes összehasonlítási alapot a sportág versenyszámainak eredményeivel nem adtak. A férfiak közül mindössze 18, és 1 nőhallgató úszta le az 50 m-es távot mind a négy úszásnemben. A felmérés szerint a férfiak és nők egy úszásnemet sajátítottak el sok technikai hibával. A hallgatók 90%-a a mell- és 10%-a a gyorsúszás technikájával úszta le a távot.

Labdajátékok

A felmérés során a kosárlabda, kézilabda, röplabda és a labdarúgás sportágakban vizsgáltuk a hallgatók előképzettségét. A felmérés gyakorlata a sportág olyan technikai elemeiből összeállított mozgássorozat volt, mely a korszerű játéknál nélkülözhetetlen. Az elbírálásnál a mozgáselemek pontos és folyamatos végrehajtását vettük figyelembe. A felmérés előtt mindenki két kísérletet tehetett a mozgássorozat elsajátítására. A bemutatás után — szükség esetén — a gyakorlatot meg lehetett ismételni, ha a hallgató a mozgássorozatot rajta kívül álló zavaró körülmény folytán nem tudta végrehajtani. (Pl. labdarúgópálya egyenetlensége.)

Labdarúgás

Gyakorlatanyag: a labdarúgókaputól kb. 25—30 m-re a hallgató feldobja a labdát, fejelés előre, ráfutás a labdára és kapura

lövés jobb vagy bal lábbal. A kapura lövés eredményességét nem vettük figyelembe.

Felvett adat: 469

Budapesti hallgató	225
Vidéki	244

A gyakorlatot végrehajtotta 253 (53,9%). A budapesti hallgatók közül 112-en (49,7%), a vidékiek közül 141-en (57,7%) hajtották végre a gyakorlatot.

Kézilabda

Gyakorlatanyag: felállás a pályán a felezővonal és az oldalvonal találkozásánál, labda előredobása (önpassz) a kapu irányába, utánfutással a labda elfogása, egy labdaleütés és felugrásból kapura dobás. A dobás eredményességét nem vettük figyelembe.

Felvett adat

Férfi	469
Nő	102
Budapesti férfi	225
Vidéki férfi	244
Budapesti nő	60
Vidéki nő	42

A gyakorlatot végrehajtotta férfi 246 (52,4%), nő 29 (28,4%). A budapesti és vidéki férfiak között mindössze 0,8% volt a különbség.

Kosárlabda

Gyakorlatanyag: indulással a középkörből Z alakban két tárgy megkerülésével labdavezetés a büntetődobás vonaláig, tempódobás. A gyakorlatot a palánkkal szemben kellett végrehajtani. A megkerülendő tárgyakat úgy helyeztük el, hogy a két tárgy között kb. 3 m távolság volt. A gyakorlatot jobb vagy bal kézzel tetszés szerint lehetett végrehajtani, és a dobás eredményességét nem vettük figyelembe.

Felvett adat

Férfi	469
Nő	102
Budapesti férfi	225
Vidéki férfi	244
Budapesti nő	60
Vidéki nő	42

A gyakorlatot végrehajtotta férfi 157 (33,4%), nő 22 (21,5%). A középiskolában igen népszerű sportágban meglepően kevesen hajtották végre a gyakorlatot. A korszerű játékhoz szükséges tempódobás helyett a legtöbben fektetett dobást végeztek. Lényeges eltérés itt sem mutatkozott a budapesti és vidéki hallgatók között.

Röplabda

Gyakorlatanyag: a labda feldobása, kosárérintéssel a fej fölé játszása (leütés előkészítése), leütés. A gyakorlatot háló nélkül hajtották végre a hallgatók. A leütés iránya és helye nem volt megadva.

Felvett adat

Férfi	469
Nő	102
Budapesti férfi	225
Vidéki férfi	244
Budapesti nő	60
Vidéki nő	42

A gyakorlatot végrehajtotta férfi 135 (28,7%), nő 26 (25,4%). A férfiak közül legkevesebben ebben a sportágban hajtották végre a gyakorlatot. A tanárok megfigyelése szerint kevés hallgató foglalkozott középiskolai tanulmányai alatt a röplabda sportággal. A férfiaknál lényeges eltérés nem mutatkozott a budapestiek és a vidékiek között, a nőknél a vidékiek 14,2%-os arányával szemben a budapestiek 33,3%-a hajtotta végre a gyakorlatot.

A sportágak sorrendje a gyakorlatok végrehajtása alapján a következő:

Férfi	
1. Labdarúgás	53,9%
2. Kézilabda	52,4%
3. Kosárlabda	33,4%
4. Röplabda	28,7%

Nő	
1. Kézilabda	28,4%
2. Röplabda	25,4%
3. Kosárlabda	21,5%

A hallgatók előképzettségét vizsgálva a sportágak összesítése alapján a következő eredményeket kaptuk:

Férfiaknál felvett adat összesen 1876 volt, és ebből megfelelt 791 (42,1%). (A budapesti és vidéki arány: 40,3%:43,8%.)

A nőknél felvett adat 306 fő, melyből megfelelt 77 (25,1%). (A budapesti és vidéki arány: 25,0%:25,3%.)

A férfiak közül egy sportágban sem tudta a gyakorlatot végrehajtani 112 hallgató (23,8%). Egy gyakorlatot teljesített 111 fő (23,6%), kettőt 106 fő (22,6%), hármat 97 fő (19,6%) és mind a négy gyakorlatot 48 fő (10,7%).

A nőknél egy gyakorlatot sem teljesített 50 fő (49,0%), egy gyakorlatot teljesített 32 fő (31,3%), kettőt 15 fő (14,7%) és a három gyakorlatot mindössze 5 fő (4,9%).

A felmérés adatai megegyeztek az MTS Országos Tanácsa által nyilvánosságra hozott statisztikával, mely szerint a szakosztályokban foglalkoztatott iskolai tanulók számának sorrendje sportáganként a következő volt:

1 labdarúgás — 2 kézilabda — 3 kosárlabda — 4 röplabda.

Férfiak közül magas százalékban mutatkozott azoknak a száma, akik jó mozgáskészséggel rendelkeznek (három és négy gyakorlatot teljesítettek). A nőknél viszont meglepően sokan voltak olyanok, akik egyetlen sportágban sem tudták teljesíteni a gyakorlatot.

Képességfelmérés

A reakcióidőt és a dinamométerrel a jobb és bal kéz szorítóerejének méréseredményeit a felvett adatok kis száma miatt nem értékeltük, mert a műszerek csak a félév végén álltak rendelkezésünkre.

Egyensúlygyakorlat

A gyakorlatot csak nőhallgatókkal végeztettük.

Gyakorlatanyag: a fordított tornapad merevítőgerendáján folyamatos járás kosárlabdával a kézben, a pad közepén tetszőleges irányba végrehajtott 360°-os fordulattal. A padról való lelépés nélkül elvégzett gyakorlatot értékeltük.

Felvett adat: 102 fő. A gyakorlatot teljesítette 83 (81,3%). 19 hallgatónő ezt az egyszerű egyensúlygyakorlatot sem tudta végrehajtani. A budapestiek közül 14-en (23,3%), vidéki 5 fő (11,8%).

Súlyemelés

A gyakorlatot csak férfihallgatók végezték. Gyakorlatanyag: nyomás. A Magyar Súlyemelő Szövetség versenyszabályait nem tettük kötelezővé, csak arra ügyeltünk, hogy a végrehajtott gyakorlat ne legyen lökés. A súly felvételét és a nyomást előzőleg gyakorolhatták a hallgatók. Kezdő súlyhatár a *testsúly/2 volt.* Aki ezt nem tudta teljesíteni, o bejegyzést kapott. A súlynagyság növekedése 5 kg-onként történt. Minden súlyon két kísérletet lehetett végezni. Az értékelésnél a testsúlyból levontuk a teljesített legnagyobb súly értékét, és a különbség került összeadásra, és ebből számítottuk ki az átlagot.

Felvett adat: 370. A testsúly és teljesített súlyérték közötti különbség átlaga 20,1 kg volt. A budapesti és vidékiek között lényeges eltérés nem mutatkozott. A hallgatók között négy sportoló volt, aki a testsúlyának megfelelő, és három, akik annál magasabb súlyértéket teljesített. Hét hallgató volt, aki o teljesítményt ért el.

* * *

A kísérleti jelleggel történt felmérés tájékoztatást adott a Budapesti Műszaki Egyetem villamosmérnöki kara I. éves hallgatóinak testnevelési és sportbeli felkészültségéről, fizikai képességeik fejlettségéről. A tapasztalatok alapján azonban szükségesnek látszik néhány változtatást eszközölni az értékelés módjában és néhány versenyszámban. Az 1970/71. tanévben már atlétikában 100 m, távolugrás, súlylökés versenyszámokban végezzük a felmérést. Minden sportágban a technikai ki-

vitelt 1—5 osztályzattal értékeljük. Felmérjük, hogy az elvégzendő gyakorlatanyagot a hallgatók az általános és középiskolai tanulmányaik alatt, testnevelési óra keretében tanulták-e.

A kísérleti felmérés tapasztalatai és eredményei alapján ajánlatos lenne, hogy országos viszonylatban a felsőfokú intézmények I. éves hallgatóinak testnevelési előképzettségéről időnként — megfelelőnek a négyévenkénti időszak látszik — felmérést végezzünk. Ezen keresztül tájékozódhatunk általános és középiskolai testi nevelésünk eredményeiről és hiányosságairól.

Pontos adatokat kaphatunk — esetleg kiegészítve a honvédség által felvett adatokkal —, mert a statisztika adatai szerint, a felsőfokú intézményekben továbbtanuló hallgatók annak ellenére, hogy „jó tanulók" voltak a középiskolákban, rendszeres sporttevékenységet folytattak. Ez a szám megegyezik a középiskolákban sportolók arányszámával.

A felmérés értékét növeli, hogy a felsőfokú intézményekbe az ország valamennyi középiskolájából kerülnek a hallgatók. Állandó tájékoztatást kaphatunk a jövő szakembereinek testnevelési és sportirányú igényeiről, annak formájáról és az egyes sportágak népszerűségéről.

Testkultúránk és sportmozgalmunk eddigi eredményei és további fejlődése megköveteli, hogy az iskolai testi nevelésért felelős szervek és szakemberek a további kibontakozás érdekében a lehetőségekhez képest mindent megtegyenek.

Reformtörekvések a lipcsei Testnevelési Főiskolán

DR. NÁDORI LÁSZLÓ

Az egyetemi és főiskolai oktatással, képzéssel foglalkozó viták, tudományos konferenciák, tanulmányok az utóbbi években hangsúlyozzák: megérett az idő a káderképző intézmények reformjára. Konkréten 1965-ben merültek fel reformjavaslatok az 1965. évi moszkvai konferencián, amelyen a szocialista országok testnevelési főiskoláinak képviselői vitatták meg a reformtörekvéseket. Már akkor hangsúlyozták, hogy a képzésben a tudományos kutatásnak sajátos és fontos szerepet kell kapnia a jövőben.

A reformgondolat abból indul ki, hogy a szocialista társadalom fejlődését a tudományos és technikai forradalom jellemzi. Ezt a fejlődési folyamatot erősíteni kell. Az egyes országok a gazdaság irányításának új rendszereit vezetik be. Az új tervezés közvetlen termelőerőként kapcsolja be a tudományos kutatást a gazdasági és kulturális építőmunkába. A felismerés lényege ismét az, hogy a tudomány a jövőben növekvő jelentőséget kap a termelésben. A termelés, technika, tudomány egysége akkor valósul meg, ha olyan változásokat hozunk létre már ma — a tudományos kutatás segítségével —, amelyek a jövő fejlettebb termelését készítik elő. Erre az alapelvre épülnek a reformtörekvések, erre támaszkodva adták ki az NDK-ban az oktatási törvényt, amelynek hatálya kiterjedt az óvodától az egyetemi oktatásig.

Mi a sajátossága az egyetemi, főiskolai reformtörekvéseknek? Világossá vált az a felismerés, hogy az oktatásról való eddigi felfogásunk, amelynek lényege nagy tömegű ismeretek átadása, ma — és a jövőben egyre inkább — tarthatatlanná válik.

Alig egy évtized leforgása alatt a tudományos eredmények megkétszereződnek. Ha a végzős hallgató nem képzi tovább magát, néhány év alatt elévül a főiskolán tanultak többsége. Emellett nem lehet mindent megtanítani. Az utóbbi években — kétségtelenül súlyos érvek alapján — számos tantárgy került a főiskolai képzés programjába, azonkívül számos tantárgy terebélyesedett el, vett fel programjába nagy ismeretanyagot. Az új törekvés jellemzője az, hogy az oktatást meg kell tervezni. A hallgató a jól tervezett oktatás következtében a jövőben alapokat kap csupán, amelyek segítségével a továbbiakban önmaga képzi magát. Ez természetesen feltételezi azt, hogy a képző intézménnyel szerves kapcsolatban ki kell építeni a továbbképző intézményeket is. A végzős hallgatónak tehát — meghatározott idő után — ismét kapcsolatba kell kerülnie az alma materrel.

Új törekvés az is, hogy „tudományos produktív" tanulást kell létrehozni a testnevelési és sportkádereket képző intézményekben. Ennek lényege az, hogy a hallgatónak ismereteit menet közben alkalmaznia kell a gyakorlatban. Erre példa Jénában a Zeiss Művek és a Műszaki Egyetem szoros kapcsolata. A tudományos produktív tanulásnak másik fontos ismérve az, hogy a program lemond az enciklopedikus képzésről, és mindenekelőtt munkamódszerek átadására törekszik. Ezek segítségével a hallgató gyorsabban és lényegre törőbben szerzi meg az ismereteket.

Merész vonása az NDK-beli törekvéseknek az, hogy a főiskolai hallgatót — kellő alapok elsajátítása után — felelős feladattal látják el. Ebből a meggondolásból fakadóan kerülnek harmad-, negyedévesek iskolákba hosszabb időre azonos osztályhoz tanítani, mennek egyesületekhez szakosztályi munkát végezni, sportiskolákba edzői tevékenységet folytatni stb. Mindezt úgy, hogy munkaterületükön fokozatosan emelkedő igényű tudományos munkát is végeznek. A gyakorlati megvalósításon még vitatkoznak. A megvalósítás egyik változata a következő: második évfolyamtól kezdve a hallgató két éven keresztül egy harmadévessel tanít, dolgozik együtt. A munkát a harmadéves vezeti. Ez azt jelenti, hogy önállóan végeznek iskolai, sportköri stb. tevékenységet. Vannak, akik diákköri kutatást folytatnak hasonló módszerrel, idősebbek vezetésével.

Központi helyet kap a hallgató tudományos képzésében a szakdolgozat, annak elkészítése és megvédése. Ebben közreműködik — külső munkatársként — a tudományos kutatóintézet munkatársa is. Az elkészített szakdolgozat a vezető tanár, a tudományos kutató és a hallgató együttműködésének a terméke. Nevelési elvként érvényesül tehát az, hogy a hallgató feladatokat kap receptek helyett, a feladatvégrehajtás következtében nő fel egyre bonyolultabb problémák megoldásának színvonalára.

A reformgondolat megvalósítását sürgeti az is, hogy a gazdasági és társadalmi élet különböző területein, a tudományterületeken keresik az együttműködési, kapcsolódási felületeket. Ennek következtében a főiskolai képzésben integrációs problémát kellett körvonalazni, majd természetesen a felmerülő következtetéseket is le kellett vonni. Egészen forradalmi változások következtek ezután. A főiskola valamennyi tanszéke megszűnt, illetve négy nagy szekcióba vonták össze. Az összevonások tartalmi és nem szervezési szempontok alapján születtek. Az egyes szekciók egységet alkotnak. Olyan tudományterületeket, tanszékeket vontak össze az egyes szekciókban, amelyek kínálták — a felmerülő összefüggések alapján — az integrációs lehetőséget. Két szekcióba vonták össze az általános tárgyakat és két szekcióba a speciális, illetve a szaktárgyakat. Az első számú szekció kialakításában alapelvül szolgált az, hogy a testnevelés és sport tudományos szervezése, vezetése problémakörében szerepet játszó tárgyakat vonják össze, míg a második szekciónál a fizikai fejlődés folyamatában alapvető szerepet játszó tudományterületek kerültek összevonásra. Így:
— az I. számú szekcióban a tervezés, ve-

zetés ismereteit oktatják, továbbá a neveléstudományok alapjait jelentő ismereteket, míg

— a II. számú szekcióban a fizikai fejlődés, sportolóvá érés folyamatát érintő tudományos elméletek kerültek összevonásra, mindenekelőtt a fizikai, biomechanikai, orvostudományi, pszichológiai stb. ismeretek.
— A III. szekció speciális ismereteket nyújt az állóképességet, erőt, gyorsasági erőt követelő sportágakban, mindenekelőtt a ciklikus mozgásszerkezetű sportágakban (atlétika, úszás, evezés, sífutás stb.), végül
— a IV. szekció, az úgynevezett „technikai" jellegű sportágakra vonatkozó ismereteket vonja össze, amelyekben a bonyolult mozgásfeladatok megoldásának van alapvető szerepe (torna, műugrás, sportjátékok, küzdősportok).

Ezek mellett önálló intézetként működik a marxizmus-leninizmus intézet.

Minden szekciónak saját évfolyama van. Az évfolyam szemináriumi csoportokra oszlik. Az egyes csoportoknak tudományos munkatárs vezetője van. (A szemináriumvezető köteles meghallgatni az évfolyamban tartott előadásokat.)

A szekcióvezetőknek oktatási és tudományos helyettesük van. Ennek megfelelően az oktatási helyettes irányítja a gyakorlati nevelő, képző tevékenységet, a tanítási gyakorlatokat, edzésgyakorlatokat stb., míg a tudományos helyettes irányításával dolgoznak az egyes szemináriumi kutatócsoportok. Ugyanaz az egyén természetesen két csoporthoz is tartozhat. Pl. ha valaki egy sportiskolai csoportban vezeti a 9—10 évesek tornafoglalkozásait, ugyanakkor a gyakorlati munkájához kapcsolódó tudományos programját a másik csoport segítségével oldja meg. A hallgatónak természetesen el kell döntenie, hogy melyik csoportban végzi az elsődleges munkát.

Az egyes kutatócsoportokban egy-két tudományos kutató főállásban működik közre. Ők irányítják a tanár és a hallgató tudományos munkáját.

A kutatóintézet önálló, a főiskolától független szerv ugyan, azonban részt vesz a főiskolai munkában, rendszerint szerződés alapján. Működése két területre terjed ki:

— a továbbképzés feladatainak megoldására, anyagkidolgozással és adott esetben előadásokkal,
— a konkrét kutatómunka irányítására.

Az összevonás tehát az oktatás hatékonysága érdekében történt. A 20—30 tárgy helyett csomópontokat, nagy, átfogó komplex témákat alkottak, amelyeknek a tudományfejlődés belső logikájából fakadóan objektív kapcsolatuk van, emellett a gyakorlati feladat is összekapcsolja őket. A reformtörekvések szószólói azt vallják, hogy az életben felmerülő gyakorlati problémák sem tantárgyi vetületben jelentkeznek. Az egyelőre még szervezeti téren megoldott integrációnak feltehetően az lesz az eredménye, hogy megteremtik a feltételeit új tudományterületek kialakulásának.

A főiskolai program felépítését nagyjából a következőképpen lehetne érzékeltetni.

I. Alapkomplexusok (témák):

1. Marxizmus-leninizmus, világnézeti alapok.
2. Neveléstudományi alapok (pedagógia, pszichológia).
3. Természettudományi alapok (fizika, anatómia, fiziológia).
4. Struktúratudományi alapok (matematika, kibernetika, szociológia, dokumentáció, információ).
5. Szakmai alapok (az egyes sportágak alapvető jellemzői, ezen belül nagy témák, mint pl. erőfejlesztés).

II. Testnevelés és sporttudomány:

1. Testnevelés és sport tervezése, vezetése (vezetéselmélet, speciális pszichológia, vezetéslélektan).
2. Általános edzéselmélet.
3. Sportágak edzéselmélete.

Az általános edzéselmélet keretében adják le a sportpedagógiai, sportpszichológiai, sportélettani, biomechanikai, sportorvosi ismereteket.

KÖRPERERZIEHUNG

Heft 6/1970.

Die Körperliche Erziehung am V. Pädagogischen Kongress 161

Ferenc Takács: Lenin von der körperlichen Erziehung 178

János Nyiri: Die Körpererziehung in den Oberschulen Frankreichs (III.) 181

Lajos Péterfalvi: Die Vorbildung der Studenten des ersten Jahrganges 185

Dr. László Nádori: Reformbestrebungen an der Hochschule für Körperkultur in Leipzig 190

ОБУЧЕНИЕ ФИЗКУЛЬТУРЕ

№ 6 1970 г.

Физическое воспитание на 5 Педагогическом Конгрессе 161

Ференц Такач: Ленин о физическом воспитании 178

Янош Ньири: Физкультура в средних школах Франции (III) 181

Лайош Петерфальви: Предварительная подготовка студентов первого курса 185

д-р Ласло Надори: Стремления к реформе в Институте физкультуры в г. Лейпзиге .. 190

Az egyes sportágak edzéselméletében pedig részkomplexusok, résztémák kerülnek előadásra. Ilyenek:

— személyiség és teljesítmény;
— a teljesítmény összetevői;
— a teljesítmény életkori sajátosságai;
— alkalmasság, diagnosztikai jellemzők stb.

További nagy témák a sportágak edzéselméletén belül a teljesítmény méréseinek módszereihez kapcsolódnak:

— sportorvosi módszerek;
— sportmetodikai módszerek;
— pedagógiai, pszichológiai mérési eljárások;
— tesztek elmélete.

(A mérési eljárásokkal elméleti előadásokon ismerkednek meg, majd gyakorlati foglalkozásokon vesznek részt a hallgatók.)

További témákként szerepelnek a programban még az alábbiak:

— Az edzés folyamata és az alkalmazott módszerek elméleti alapjai (edzésrendszer, terheléselmélet, külső tényezők hatása, versenyzés).
— Képzési feladatok (intellektuális, fizikai, motorikus, taktikai, versenyelőkészület stb.).
— Tervezés (kis és nagy csoportok, valamint egyének foglalkoztatása, edzéstervek készítése, kiértékelés, edzéstáborok szervezése, vezetése).
— A testkultúra különböző területei (iskolai sport, szabad idő, sporttevékenység, katonai képzés).

A reformtörekvések, valamint a hozott intézkedések kiértékeléséhez nem telt még el az elemzéshez szükséges idő. A tervek szerint egy-két év múlva átfogó értékelés dönt majd a további út részletkérdéseiről.

Ára: 2,40 Ft

A testnevelés tanítása

EGYÉNILEG IS ELŐFIZETHETŐ

a Posta Központi Hírlap Irodánál
(Budapest V., József nádor tér 1.)
vagy bármely postahivatalnál

Előfizetési díj egy évre 14,40 Ft
félévre 7,20 Ft

Csekkszám: 61.256

Ne felejtse el a befizetési lap hátoldalán
feltüntetni, hogy a lapot melyik lapszámtól
kezdve kéri!

INDEX: 25 824